

Vrije Universiteit Brussel

Een kwalitatief onderzoek naar de noden en behoeften van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners

Eindverhandeling tot Master in de
Agogische Wetenschappen

Student: Yasmin Van der Heyden
Promotor: prof. dr. Liesbeth De Donder
Organisatie: Brussels Parlement
Academiejaar: 2015-2016

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Een kwalitatief onderzoek naar de noden en behoeften van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van
Master in de Agogische Wetenschappen door

Van der Heyden Yasmin

Academiejaar 2015-2016

Promotor: Prof. dr. Liesbeth De Donder

Begeleider: Prof. dr. Liesbeth De Donder

Begeleider Brussels Hoofdstedelijk Parlement: Marinka Vangenck

Aantal woorden: 14.517

SAMENVATTING MASTERPROEF

Naam en voornaam: Yasmin Van der Heyden

Rolnr.: 0501561

KLIN	☐
AO	☐
ONKU	☐
AGOG	☒

Titel van de Masterproef:

Een kwalitatief onderzoek naar de noden en behoeften van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners.

Promotor: Prof. Dr. Liesbeth De Donder

Samenvatting:

Wereldwijd wordt er een stijging waargenomen in het aantal alleenwoners. Vooral in de steden valt dit op. Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een dergelijke toename merkbaar. Ondanks de reeds bestaande onderzoeken naar deze continu groeiende groep, heerst er nog altijd onduidelijkheid over hun noden. Dit kwalitatief onderzoek probeert daarom een licht te werpen op de behoeften van Brusselse alleenwoners.

Aan de hand van 15 semi-gestructureerde interviews werden motieven en drempels om alleen te wonen achterhaald. Tevens werd er gekeken naar hoe alleenwoners het stadsleven in Brussel ervaren.

Op basis van de hieruit voortvloeiende resultaten kan geconcludeerd worden dat een relatiebreuk, zelfstandigheid van de ouders en vrijheid de grootste drijfveren zijn om alleen te gaan wonen. De grootste drempels die bij dit alleen wonen ervaren worden zijn het niet kunnen delen van taken of emoties, de financiële kosten en de gezondheidsstatus. Hun Brusselse stadsbeleving wordt voornamelijk gedomineerd door het huidige vrijetijdsaanbod en het huidig financieel beleid.

De bevindingen van dit onderzoek geven aan dat er nood is aan een op alleenwoners afgestemd vrijetijdsaanbod, een aan hen aangepast financieel beleid, een begeleiding op maat en een nachtelijke dienstverlening van het openbaar vervoer.

DANKWOORD

Deze thesis is voor mij het sluitstuk van een uitdagende en woelige periode, maar tegelijkertijd de sleutel naar een ongekend en nieuw avontuur. Dit alles tot een goed einde brengen was niet mogelijk geweest zonder de hulp van verschillende personen.

Ten eerste is er mijn promotor, Prof. Dr. Liesbeth De Donder. Zij stond mij steeds te woord telkens ik dit nodig had. Dankzij haar hulp, feedback en aanwijzingen had ik steeds het gevoel dat ik wist wat ik deed en dat ik goed bezig was.

Als tweede bedank ik Carla Dejonghe en Marinka Vangenck. Omwille van hen heb ik onderzoek kunnen doen naar een onderwerp dat mij nauw aan het hart ligt. Indien ik een vraag had kon ik altijd bij hen terecht.

Ook de Wetenschapswinkel, en in het bijzonder Jozefien De Marrée, bedank ik bij deze voor de hulp en het organiseren van de communicatie tussen alle voorgaande personen.

Eveneens wil ik al mijn respondenten de lof geven die ze verdienen. Door hen is er überhaupt sprake van een onderzoek. Zonder hun bereidwillige medewerking was dit nooit gelukt.

Vervolgens dank ik mijn moeder, Joanna Van der Heyden, Jan Synaeve en mijn meter, Greet Pernet, voor het nalezen en nakijken. Ook Stéphanie Van Hees en Anne Renders wil ik bedanken voor de hulp tijdens de laatste loodjes.

Tenslotte wens ik mijn vriend, Rutger Decock, te bedanken voor de steun die hij mij gaf tijdens het hele proces. Vooral in de laatste maand, voorafgaande aan de deadline, heeft hij zich bewezen als grote hulp. Vele huishoudelijke taken nam hij op zich en hij stond altijd klaar om als klankbord te dienen wanneer het nodig was. Mede hierdoor heb ik nooit aan mijn eigen kunnen getwijfeld. Duizendmaal dank hiervoor.

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1: Literatuur	1
1. Probleemstelling	1
2. Literatuurstudie	2
2.1. Alleenstaande versus Alleenwoner	2
2.2. Feiten en cijfers.....	3
2.3. Oorzaken en gevolgen	4
2.3.1. <i>Oorzaken</i>	4
2.3.2. <i>Gevolgen</i>	6
2.4. Behoeftepiramide	9
2.5. Conclusie	11
3. Onderzoeksvragen	12
DEEL 2: Data en Methode	13
1. Deelnemers.....	13
2. Dataverzamelmethode	13
3. Meetinstrumenten	15
4. Analysemethode	16
DEEL 3: Resultaten	17
1. Profiel van een 25-45-jarige Brusselse alleenwoner	17
1.1. Huidig sociaal contact: voldoende of op zoek?.....	17
1.2. Favoriete activiteiten	17
1.3. Eetgedrag: koken of kopen?.....	18
1.4. Nood aan inspraak op beleidsvlak.....	18
2. Motieven van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners om alleen te wonen	19
2.1. Alleen wonen: niet altijd een bewuste keuze	19
2.2. Alleen blijven wonen: tijdelijk of definitief?.....	20
3. Drempels van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners om alleen te wonen.....	21
3.1. Activiteiten alleen doen.....	21
3.2. Eenzaamheid	22
3.2.1. <i>Kracht van sociaal contact</i>	22
3.2.2. <i>Rust als positieve nevenwerking</i>	22
3.3. Financiële druk	23
3.3.1. <i>Huren versus kopen</i>	23
3.4. Gezondheidsstatus.....	24
3.5. Praktische zaken en huishoudelijke taken	24
3.6. Kinderopvang en de bijkomende ongemakken.....	25

4. Belevenis van Brussel door 25-45-jarige Brusselse alleenwoners.....	25
4.1. Onveiligheid: een cliché of niet?	26
4.2. Invloed van taal	26
4.3. Economie	27
4.3.1. <i>Pittige vastgoedprijzen</i>	27
4.3.2. <i>Ruime arbeidsmarkt</i>	28
4.4. Sociaal	28
4.4.1. <i>Lacunes in het vrijetijdsaanbod</i>	28
4.4.2. <i>Een stad die nooit slaapt</i>	29
4.4.3. <i>Nabijheid van alles</i>	29
4.4.4. <i>Vertrouwdheid</i>	30
4.4.5. <i>Een mentaliteit met twee zijden</i>	30
4.5. Mobiliteit	31
4.5.1. <i>Hiaten betreffende het openbaar vervoer</i>	31
4.5.2. <i>Verkeer: koning auto regeert</i>	32
4.5.3. <i>Parkeerbeleid: een dure zoektocht</i>	32
4.6. Milieu	32
4.6.1. <i>Vuiligheid en vuilnisophaling</i>	32
4.6.2. <i>Gebrek aan openbare en private ruimte</i>	33
4.6.3. <i>Nut van groene ruimtes</i>	33
4.7. Beleid	33
4.7.1. <i>Alleenwoners versus ...</i>	33
4.7.2. <i>Woonvormen voor alleenwoners</i>	34
DEEL 4: Discussie en conclusie	35
1. Bespreking van de onderzoeksvragen	35
2. Praktische en beleidsaanbevelingen	37
3. Beperkingen eigen onderzoek	38
4. Aanbevelingen verder onderzoek.....	39
5. Conclusie	39
BRONNENLIJST	41
BIJLAGEN	47
1. Informed consent.....	48
2. Interviewschema	50
3. Labelschema	55
4. Voorbeeldinterview.....	57

1. PROBLEEMSTELLING

De afgelopen decennia is er in Europa een stijging waargenomen in de aanwezigheid van eenpersoonshuishoudens (Eurostat, 2011). Van 14 miljoen in 1961 naar een verdrievoudiging tot 42 miljoen in 1995 (Eurostat, 2003). In 2014 is dit aantal bijna verdubbeld tot 71 miljoen (Eurostat 2014). Er moet bij deze getallen wel een kleine kanttekening worden gemaakt: in 1995 telde de Europese Unie 15 lidstaten, momenteel zijn dat er 28. Deze stijging aan eenpersoonshuishoudens is het gevolg van een snelle verandering in de wijze waarop mensen vandaag de dag leven: vrouwen overleven hun partners (Geisel, 1996), mensen kunnen het zich veroorloven om alleen te gaan wonen (Klinenberg, 2012) en er is meer sprake van scheidingen en separaties (Eurostat, 2015).

Ook in Brussel wordt deze graduele verschuiving waargenomen. In dit onderzoek staat Brussel gelijk aan de 19 gemeenten oftewel het hoofdstedelijk gewest, tenzij expliciet anders vermeld. Uit een volkstelling (2011) is gebleken dat eenpersoonshuishoudens de helft van de huishoudens vertegenwoordigen in Brussel (49,2%), terwijl dit in Wallonië en Vlaanderen respectievelijk slechts 35% en 30% is. Het valt op dat 8 van de top 10 Belgische gemeenten met het hoogste aandeel eenpersoonshuishoudens in Brussel liggen. Elsene is koploper: bijna twee huishoudens op drie zijn daar eenpersoonshuishoudens (63,9%). Opmerkelijk is ook dat buiten de hoofdstad andere steden hoge cijfers vertonen: Leuven, Gent, Antwerpen en in Wallonië alle steden langs Sambre en Maas (Census 2011- FOD Economie, 2011). Hierbij wordt de aanwezigheid van alleenstaanden in (groot)steden bevestigd.

Deze groei brengt heel wat gevolgen met zich mee, maar onderzoek hiernaar is momenteel vrij beperkt. Volgens Devajyoti Deka (2014) zou een eventuele consequentie een grotere nood aan sociale steun kunnen zijn. Individuen lossen hun problemen meestal zelf op of door middel van steun van familie, vrienden en de gemeenschap. De stijging van eenpersoonshuishoudens kan duiden op een gebrek aan familie en bijgevolg een extra behoefte aan steun van vrienden en de gemeenschap (Deka, 2014).

Desondanks de grote prevalentie is alleen wonen één van de minst besproken en slechtst begrepen verschijnselen van onze tijd. (Klinenberg, 2012). Er is reeds veel onderzoek gedaan naar alleenstaande moeders en alleenwonende ouderen, maar onderzoek naar de groep 25-45-jarigen is gering. Daardoor is er ook weinig geweten over de noden en behoeften die zij ervaren.

Opzet van voorliggend onderzoek is bijdragen tot de wetenschappelijke kennis over alleenwonenden in het Brussels. Er zal gezocht worden naar hoe jonge alleenwoners het Brussels stadsleven ervaren, wat hun profiel is en waar zij nood aan hebben op vlak van welzijn, vrije tijd, woonst... In samenwerking met het Brussels Hoofdstedelijk Parlement kan dit onderzoek ook eventueel leiden tot een aantal beleidsaanbevelingen.

2.1. Alleenstaande versus Alleenwoner

In het Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal (2015) wordt alleenstaande omschreven als iemand "op zichzelf staand" of "iemand die niet in huwelijks- of samenlevingsverband leeft". Volgens het Nederlands Centraal Bureau voor de Statistiek (2015) is een alleenstaande een:

"Persoon die alleen zichzelf particulier, dus niet bedrijfsmatig, voorziet van huisvesting en in dagelijkse levensbehoeften.

Een alleenstaande vormt een eenpersoonshuishouden. Tot eenpersoonshuishoudens worden ook personen gerekend die met anderen op eenzelfde adres wonen maar een eigen huishouding voeren. Alleenstaanden worden in alle burgerlijke staten aangetroffen; zo kunnen gehuwden na het stuklopen van hun relatie (in afwachting van een scheiding) alleen wonen."

De United Nations Statistics Division (2014) ziet dit een tikkeltje anders. Volgens hen leeft iemand in een eenpersoonshuishouden niet samen met iemand anders. Zij formuleren het als volgt: "een regeling waarbinnen één persoon voorziet in zijn eigen eten en voorzieningen om te kunnen leven, zonder deel te zijn van een multi-persoonshuishouden door zich te verenigen met een andere persoon". 'Alleenstaande' en 'eenpersoonshuishouden' zijn dus gemakkelijk te verwarren termen.

Alleenstaande dekt ook een compleet andere, meer relationele lading. Nathalie Le Blanc (2014) beschrijft in haar boek 'Solo' de keuze voor de term "alleenwoner". Deze refereert enkel naar personen die geheel alleen wonen en dus niet met anderen samenleven. Alleenstaande is volgens haar makkelijk te verwarren met de term single. Die laatste behelst een amoureuze omlijning en beschrijft het al dan niet in een relatie zijn. Een alleenstaande is niet per definitie single. Dit houdt dus het relatieprobleem in stand en omvat niet het feit dat iemand helemaal alleen woont. Aangezien alleenstaanden ook kunnen samenwonen en het woord eenpersoonshuishouden behoorlijk lang is, geeft zij, bijgevolg de voorkeur aan het begrip alleenwoner. Een definitie volgens Le Blanc (2014): "Iemand die alleen woont. Man, vrouw, jong, oud, single, dolverliefd; als je alleen in een huis, appartement of studio woont, ben je een alleenwoner" (p. 10).

Ergo, een single is iemand zonder partner, onafhankelijk van de leefsituatie. Een alleenstaande is ongehuwd en woont zonder partner samen. Deze kan dus wel een relatie hebben en met vrienden of anderen samenwonen. Tenslotte zijn er de eenpersoonshuishoudens, dit zijn alleenstaanden, met of zonder relatie die helemaal alleen wonen. Vermits een eenpersoonshuishouden een redelijk lange en zakelijke term is, gaat de voorkeur uit naar het gebruik van de term 'alleenwoner' die gezien kan worden als een synoniem.

2.2. Feiten en cijfers

In de Verenigde Staten is er sprake van een verdrievoudiging van alleenwoners: van 9% in 1950 tot 28% in 2012 (Klinenberg, 2012). Eenzelfde stijging is te zien in het Verenigd Koninkrijk. In 1971 woonde 5% van de 16-59-jarigen alleen, in 2002 was dit 16% (CRFR, 2005). In totaal bestaat een derde van de huishoudens in het VK uit eenpersoonshuishoudens. Ook in Japan is een groei waar te nemen. Op 10 jaar tijd is het aandeel alleenwoners van 13,2 miljoen (27,9%) in 2001 naar 16,1 miljoen (31,5%) in 2011 gestegen (Gordon, 2012). In Australië tenslotte is er sprake van een verdrievoudiging sinds de Tweede Wereldoorlog. Van 8% in 1946 naar 24% in 2011 (AIFS, 2015). Zweden, Noorwegen, Finland en Denemarken hebben de grootste percentages aan alleenwoners (meer dan 40%), terwijl de landen met de snelste groei India, Brazilië en China zijn (Klinenberg, 2012).

Wereldwijd zijn eenpersoonshuishoudens in één decennium met 33% gestegen. Van 153,5 miljoen in 1996 naar 202,6 miljoen in 2006 (Gordon, 2007). Dit aantal van bijna 203 miljoen behelst 11,8% van alle huishoudens over de hele wereld. De grootste concentratie alleenwoners bevindt zich in West-Europa (28,9%) gevolgd door Noord-Amerika met 26,7%. Op de derde, vierde en vijfde plaats staan respectievelijk Australië-Azië (25,7%), Oost-Europa (22%) en Latijns-Amerika (7,8%). Het kleinste aantal eenpersoonshuishoudens (3,1%) is te vinden in Afrika en het Midden-Oosten. In deze regio's is de traditionele familie nog steeds de hoeksteen van de samenleving of zijn de levensstandaarden en inkomens relatief veel lager waardoor een eigen huis kopen of huren zeer moeilijk wordt (Gordon, 2007).

Net als bovenstaande landen vond ook in België eenzelfde toename plaats. Van 18,8% in 1970 (Indicatoren van duurzame ontwikkeling, 2012) naar 34% in 2011 (Census, 2011). Deze ontwikkeling zet zich verder voort in alle grote steden van België. De provincie Vlaams-Brabant bestaat uit 29,2% alleenwoners, maar in de provinciehoofdstad Leuven alleen zijn er al 48,8%. Idem voor Antwerpen, 32,6% in de provincie en 45% in de stad zelf. In Oost-Vlaanderen zijn er gemiddeld 30,8% eenpersoonsgezinnen, zelfs 43,8% in Gent. Ook in Wallonië is deze tendens zichtbaar. Namen, Luik en Henegouwen hebben respectievelijk 33,9%, 38,1% en 35% alleenwonenden. In hun provinciesteden Namen, Luik en Bergen is dit achtereenvolgens 41,8%, 54,2% en 43,5% (Census, 2011). De concentratie van eenpersoonshuishoudens is in de eerste plaats dus een stedelijke kwestie (inclusief kustgemeenten). Toch neemt deze in relatieve mate ook toe in het merendeel van de niet-stedelijke Vlaamse gemeenten (FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie - ADSEI, 2009).

In het Vlaams Gewest is het aantal alleenwonenden op 17 jaar tijd sterk gestegen. In 2007 waren dit er 758.000, 17% van alle inwoners. Dat zijn er bijna 207.000 meer dan in 1990 (Lodewijckx, 2008). In 2011 is dit aantal van 17% tot 30% gestegen (Census, 2011). De voorspelling is dat dit aantal tot 950.000 zal stijgen in 2021 (Lodewijckx, 2008). Sinds 2007 zijn eenpersoonshuishoudens het meest voorkomende type van huishoudens in het Vlaams Gewest (Lodewijckx, 2008). In Brussel is deze trend licht dalend. Van 50,4% in 2002 naar 46,9% in 2014

(BISA, 2015). De verhouding alleenwoners in Brussel is dus zeer groot in vergelijking met Vlaanderen en heel België.

Uit onderzoek van Edith Lodewijckx (2008) kwam naar voor dat de groep alleenwoners in het Vlaams Gewest in 2007 uit meer vrouwen (54%) dan mannen (46%) bestond. Dit wordt ook bekrachtigd door de laatste uitgave van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse: De 19 gemeenten in cijfers (2015). In Brussel zijn 49,8% van de alleenwoners mannen en 50,5% vrouwen. Dit is tevens het geval in de VS waar 17 miljoen vrouwen alleen wonen tegenover 14 miljoen mannen (Klinenberg, 2012). In Vlaanderen zijn de mannen opmerkelijk jonger; ruim driekwart van deze mannen is jonger dan 65 jaar vergeleken met 47% van de vrouwen (Lodewijckx, 2008). In de periode 1995-2007 gingen steeds meer jonge volwassen en personen van middelbare leeftijd alleen wonen, dit ten gevolge van een toename van (echt)scheidingen. Opvallend hier is dat voornamelijk mannen alleen gingen wonen. Vrouwen hadden na een echtscheiding meer kans om een alleenstaande ouder te worden (Lodewijckx, 2010).

2.3. Oorzaken en gevolgen

2.3.1. Oorzaken

Volgens Lodewijckx (2010) ligt de oorzaak van deze toename voor een tiende aan de groei van de bevolking en voor negen tienden aan een wijziging in het gedrag van de bevolking. Belangrijkste redenen zijn het uiteenvallen van relaties en de vergrijzing. Andere verklaringen zijn de toename in welvaart; de wijzigingen in het sociale zekerheidssysteem; individualisering; een geliberaliseerde seksuele moraal; maatschappelijke acceptatie van alleenwoners en veranderingen in de woningmarkt. Tenslotte zorgt de moderne verkeers- en communicatie-infrastructuur voor een gelegenheid om, onafhankelijk van anderen, inhoud aan het leven te geven (Lodewijckx, 2010). Ook Kreider & Vespa (2014) geven een stijging van inkomen en een toegang tot betere economische middelen aan als redenen. Naties die steeds succesvoller en welvarender worden stellen in het algemeen een daling in de grootte van huishoudens vast (Ellickson, 2008).

Eric Klinenberg (2012) gaat hoofdzakelijk akkoord met bovenstaande oorzaken. Mensen kunnen het zich de dag van vandaag inderdaad permitteren om alleen te wonen, maar dit impliceert niet dat ze dat automatisch zullen doen. Volgens hem is dit het gevolg van de groei van het belang van het individu, ook wel de 'cultus van het individu' genoemd door Émile Durkheim. Veel mensen kiezen er zelf voor om alleen te wonen. Bovendien speelt de seksuele revolutie een rol. Vrouwen kregen meer inspraak en werden assertiever. Gevolgen zijn huwelijken op latere leeftijd, een langere transitie naar volwassenheid en meer (echt)scheidingen. In Saoedi-Arabië bijvoorbeeld woont er praktisch niemand alleen omdat vrouwen daar minder zelfstandigheid krijgen (Klinenberg, 2012). Cultuur blijkt dus ook een rol te spelen.

Een andere oorzaak is gewoonte. Eenpersoonshuishoudens zijn één van de meest stabiele huishoudens. Alleenwoners hebben meer kans om, over een periode van 5 jaar, nog steeds alleen

te wonen (Klinenberg, 2012). Oudere alleenwoners die al iets langer alleen wonen, zien het vaker als een permanente situatie dan jongeren (de Jong & van Hoorn, 1999). Bijna 90% van de alleenstaande twintigers wil ooit weer samenwonen, bij de alleenstaande veertigers is dit 40%. Volgens de Jong & van Hoorn (1999) heeft een eerdere negatieve ervaring met relaties alleenstaanden huiverig gemaakt om opnieuw een engagement aan te gaan. Het is bovendien mogelijk dat ze zo gewend zijn aan hun levensstijl en bijgevolg enkel de voordelen zien. Met de leeftijd stijgt ook de wens om alleen te blijven. Volgens Fischer (2014) willen velen een levenspartner, maar wonen ze liever alleen dan met een foute partner.

Bijkomende oorzaak is de stijgende levensverwachting. Mensen leven steeds langer met als gevolg dat vrouwen hun mannen niet met enkele jaren, maar soms met enkele decennia overleven. Alleen ouder worden is vaker de norm dan een uitzondering (Klinenberg, 2012).

De grote verstedelijking kan eveneens een aanleiding zijn. Subculturen gedijen goed in een stedelijke omgeving en één van die subculturen bestaat uit alleenstaanden die dezelfde waarden, normen en levensstijlen hanteren. Deze groep blijft gelijkgestemden aantrekken met als gevolg een steeds groeiende groep alleenwoners (Klinenberg, 2012).

Een laatste reden is dat het alleen wonen gelinkt wordt aan een nieuw soort zelfstandigheid met een belangrijke sociale betekenis (Goldscheider & Waite, geciteerd in Fussel & Furstenberg, 2005). Deze zelfstandigheid blijkt de belangrijkste drijfveer om alleen te gaan wonen (de Jong & van Hoorn, 1999). De afgelopen decennia zijn 20-30-jarigen alleen wonen gaan zien als een sleutelmoment in hun transitie naar volwassenheid. Een eigen plek hebben wordt gezien als een verdienste en zorgt voor respect (Klinenberg, 2012). Tevens zijn vele 20-30-jarigen uit de middenklasse op zoek naar een tweede adolescentie waarin ze nieuwe sociale en romantische ervaringen beleven, ditmaal zonder supervisie van thuis (Rosenfeld, 2007). Volgens Klinenberg (2012) worden kinderen er de dag van vandaag ook mee opgevoed. Het familieleven draait rond de noden en behoeften van het individu en niet meer zozeer rond de familie als groep. Kinderen groeien bovendien vaker alleen op als gevolg van één of twee werkende ouder(s). Er zijn nog nooit zoveel kinderen geweest met zo weinig dagelijkse supervisie van volwassenen in de gehele Amerikaanse geschiedenis (Brown & Newman, 2005).

Deze zelfstandigheid kan ook in het licht van gewoonte worden gezien. Jongeren groeien op in een slaapkamer die enkel en alleen voor henzelf is. Wanneer ze voor het eerst buitenshuis gaan wonen willen ze deze conditie graag behouden. Huisvestingsdiensten van over heel de VS rapporteren een meerderheid aan studenten die moeite hebben om zich aan te passen aan het leven met een kotgenoot. Velen zijn na het eerste jaar bereid om bij te betalen voor een eenpersoonskamer (Klinenberg, 2012).

2.3.2. Gevolgen

Deze demografische groei is uiteraard zeer interessant, maar minstens even boeiend is de invloed die deze tendens uitoefent op de alleenwoners zelf. Zowel op emotioneel als op praktisch vlak.

2.3.2.1. Emotioneel

Veel alleenwoners worden geconfronteerd met vooroordelen (Jamieson & Simpson, 2013). Twee verschillende stereotypen komen naar voren. De eerste groep wordt gezien als zorgeloos, egocentrisch en bang van verantwoordelijkheid. De tweede wordt zelig, eenzaam en verwaarloosd bevonden. Jongere alleenwonenden en op carrièregerichte mannen en vrouwen van middelbare leeftijd worden toegewezen aan de eerste categorie. In de tweede bevinden zich singles en ouderen. Doordat alleenwoners niet in het typische beeld passen bekijken anderen hen vaak scheef. Uit onderzoek van Jamieson & Simpson (2013) blijken deze clichés niet te stroken met de waarheid.

Ook Eric Klinenberg (2012) spreekt van clichés. Voor velen is deze tendens een sociaal probleem, een teken van narcisme en individualisering en een aftakeling van sociale waarden. Zelfs sociologen gespecialiseerd in demografie geloven in deze vooroordelen. Naar hun mening kiest niemand bewust voor een leven alleen, wie hier blij mee is rationaliseert en zit thuis eenzaam te wezen (Le Blanc, 2014). Volgens Klinenberg (2012) kiezen sommigen inderdaad niet bewust voor het alleen wonen, maar nu dit toch zo is, blijken zij tevreden met hun leefsituatie. Ze lijken als het ware 'empowered'. Er is eerder sprake van een sociale verandering dan een sociaal probleem. We wisselen vandaag de dag telkens van leefvorm en dit is niet noodzakelijk een probleem. Het is nog niet duidelijk voor iedereen dat alleen wonen niet gelijk staat aan geïsoleerd zijn (Klinenberg, 2012).

Op vlak van sociale integratie en mentale gezondheid zijn er ook gevolgen. Goves & Hughes (1981) bewezen via analyse dat alleen wonen in correlatie staat met zelfmoord en alcoholisme, maar het is niet duidelijk of dit het gevolg is van een gebrek aan betekenisvolle relaties met anderen of het gebrek aan fysieke aanwezigheid van anderen. Evenwel stelt Cafferata (geciteerd in Jamieson & Simpson, 2013) vast dat alleenwoners gezonder zijn dan degenen die met anderen, uitgezonderd een echtgeno(o)t(e), samenwonen. In sommige gevallen zijn zij zelfs gezonder dan iemand die met een echtgeno(o)t(e) samenleeft. Ook hebben ze minder kans op veeleisende vragen en een gebrek aan privacy daar ze aan niemand verantwoording moeten afleggen buiten zichzelf (Goves & Hughes, 1981).

Lodewijckx heeft vastgesteld dat alleenstaanden het stadsleven anders ervaren dan samenwonenden. Deze heterogene groep blijkt in slechtere gezondheid, bekleedt een minder gunstige positie op de arbeidsmarkt, heeft een hoger risico op armoede, participeert minder en is eenzamer (Lodewijckx, 2010). Toch heeft de toename aan alleenwoners niet voor een fundamentele toename in eenzaamheid gezorgd. Een belangrijke reden hiervoor zijn de nieuwe

communicatietechnologieën. Deze communicatierevolutie laat mensen toe om wereldwijd in contact te staan met elkaar en sociaal te zijn, zelfs wanneer ze thuis alleen zijn (Klinenberg, 2012).

Ook van den Heuvel (2008) heeft onderzoek gedaan naar de invloed van de stedelijke woonomgeving op de grote groep alleenwoners. Op termijn zullen zij oud worden in de stad. Dit kan volgens van den Heuvel (2008) eventueel leiden tot ongelukkigheid. In zijn onderzoek naar ouder worden in de stad is een correlatie gevonden tussen geluk en woonomgeving. Over het algemeen blijken mensen gelukkiger te zijn in minder stedelijke omgevingen. Dit verband valt echter weg wanneer andere determinanten vervuld zijn zoals gezondheid, participatie en sociale situatie. Stedelijkheid is dus geen significante factor voor ongelukkigheid, de sociale betrokkenheid is dit echter wel (van den Heuvel, 2008).

Alleenstaanden die alleen wonen ervaren een grotere tevredenheid in verband met hun leven dan alleenstaanden die met anderen samenwonen (Ho, 2015). Ook Alwin, Converse en Martin (geciteerd in Klinenberg, 2012) constateerden in 1985 dat alleenwoners niet de facto meer sociaal geïsoleerd zijn dan anderen die wel getrouwd zijn en in een vergelijkbare situatie zitten. Alleenwoners compenseren dit door sociaal actiever te zijn en zij zijn in het algemeen meer sociaal geïntegreerd buiten hun huishouden dan anderen. Steden met een hoog aantal eenpersoonshuishoudens genieten aldus van een bloeiende publieke en sociale cultuur (Klinenberg, 2012).

Na een studie bij jongvolwassenen concluderen Cacioppo en Patrick (2008) dat iemand die zich elke dag extreem geïsoleerd voelt evenveel tijd alleen spendeert dan iemand die zich absoluut verbonden voelt in een gelijkaardige situatie. Personen die zich eenzaam voelen hebben dezelfde capaciteit om sociaal te zijn dan eender wie. Alleen zijn betekent dus niet automatisch zich alleen voelen. Eenzaamheid kan ook waardevol zijn. Adolescenten die een gemiddelde hoeveelheid alleen spenderen kunnen zich beter aanpassen dan degenen die weinig of zeer veel tijd alleen doorbrengen. Solitarisme heeft een constructieve rol in het dagelijkse leven van jongvolwassenen (Larson, 1997). In deze tijd van hyperconnectiviteit zorgt isolement voor een moment om te ontspannen en tot rust te komen. Een dergelijk moment is vaak moeilijk te vinden als samenwoner, maar het is een comfort dat automatisch verbonden is aan het alleen wonen (Klinenberg, 2012).

Een ander voordeel is dat het seksuele vrijheid biedt en het experimenteren vergemakkelijkt (Klinenberg, 2012). Voor velen is alleen wonen deel van een levensstijl die het mogelijk maakt om mobiel te zijn, om flexibel te zijn en veranderingen gemakkelijk aan te kunnen. Ze zijn nergens aan vastgebonden en dat biedt hen vrijheid in het algemeen (AIFS, 2015).

2.3.2.2. Praktisch

Uit een eerdere enquête bij alleenwoners in Brussel (Dejonghe, 2013) wordt duidelijk dat alleenstaande vrouwen zich in de hoofdstad vaak onveilig voelen, zeker wanneer ze alleen het

openbaar vervoer gebruiken. Er is een duidelijk verschil in vergelijking met alleenstaande mannen. Dit gevoel van kwetsbaarheid gaat zelfs zo ver dat het vele vrouwen tegenhoudt om vaker deel te nemen aan avondactiviteiten.

Uit onderzoek (Deka, 2014) kwam naar voren dat steden zeker twee zaken moeten doen opdat ze alleenstaanden tot tevreden bewoners kunnen maken. Het eerste is het onderhouden en promoten van het openbaar vervoer. In verband met de onveiligheid die hierboven beschreven werd, kan geconcludeerd worden dat er in Brussel nog werk aan de winkel is. Ook moeten steden erkennen dat er dubbel zoveel oudere alleenstaanden (65+) zijn dan jongere alleenstaanden (18-34).

Uit bovenstaande enquête van Dejonghe (2013) kwam naar voren dat alleenstaanden in Brussel behoefte hebben aan volgende zaken:

- Een proportionele fiscaliteit: Voor alleenstaanden kost alles exact hetzelfde als voor koppels. Dit is praktisch gezien niet haalbaar voor hen.
- Meer woonruimte: Slechts 10% lijkt voldoende te hebben aan 1 slaapkamer. Ook willen ze graag een woning kopen, maar de prijzen laten dit niet toe.
- Laagdrempelige activiteiten zonder amoureuze bijbedoelingen: Hoewel de helft van de huishoudens uit één persoon bestaat, blijken alleenstaanden elkaar moeilijk te vinden. Ontmoetingsactiviteiten die worden georganiseerd, zijn ook altijd onlosmakelijk verbonden aan het concept 'dating'.
- Laagdrempelige activiteiten met een lage kostprijs: vaak is tijd niet het probleem. Alleenstaanden hebben meestal genoeg ruimte in hun agenda om op uitstap te gaan. De grootste hinderpaal is de kost van deze activiteiten die financieel te zwaar doorweegt (Dejonghe, 2013).

De vraag naar meer woonruimte komt ook vanuit de Verenigde Staten. Begin 2014 werd daar duidelijk dat er door de groei van eenpersoonshuishoudens meer plaats nodig is. Hierdoor zagen vele steden een stijging van illegale wooneenheden. Deze zijn gevaarlijk en niet conform met de wet. Veel mensen wonen samen terwijl ze liever alleen wonen en velen betalen een aanzienlijk bedrag om te wonen in een wooneenheid die ruimer is dan ze prefereren (Been, Gross & Infranca, 2014).

Discriminatie ten opzichte van alleenstaanden op vlak van woonst komt steeds vaker voor. In een onderzoek bevroegden Morris, Sinclair en DePaulo (2007) enkele vastgoedmakelaars. Zij beschreven 3 duo's die graag een huis wilden huren: een getrouwd koppel, een samenwonend koppel en twee vrienden. De makelaars werden gevraagd het duo te kiezen waaraan zij het liefst zouden willen verhuren. Indien er geen sprake was van bias zou elk duo voor 33% gekozen worden. Dit waren de resultaten: 61% voor het getrouwde koppel, 24% voor het samenwonend

koppel en 15% voor het vriendenpaar. Gevolg van deze discriminatie is dat vele alleenstaanden kopen in plaats van huren (Klinenberg, 2012).

Een ander gevolg vindt plaats op vlak van milieu. Een kleinere gezinsgrootte zorgt voor een grotere druk per inwoner op het milieu (Indicatoren voor duurzame ontwikkeling, 2012). Een onderzoek uit Groot-Brittannië stelt dat het ecologisch beter zou zijn indien alleenstaanden meer ruimte-efficiënt zouden wonen. Zij zijn namelijk de grootste verbruikers van energie, land en huishoudproducten. Zij verbruiken per capita 38% meer producten, 42% meer verpakking, 55% meer elektriciteit en 61% meer gas dan een huishouden dat uit vier personen bestaat. Deze laatste hebben een restafval van 1000 kg per jaar, bij alleenstaanden is dit 1600 kg. Hun ecologische impact op de omgeving is dus enorm (Williams, 2007). Toch lijken zij een duurzamere levensstijl te hebben dan getrouwde mensen. Ze leven vaker in een appartement, hun pendeltijd is korter, ze pendelen over kortere afstanden, ze gebruiken vaker het openbaar vervoer etc. Aangezien zij zich verzamelen binnen grote steden hebben deze steden ook kans om duurzamer te worden (Deka, 2014).

Tegelijk worden vele alleenstaanden en alleenwoners gediscrimineerd op hun werk. Zij melden dat hun werkgevers en collega's minder respect hebben voor hun vrije tijd, dan voor die van werknemers met een echtgeno(o)t(e) en kinderen (Klinenberg, 2012). Ook op vlak van betaling is er een onderscheid. Getrouwde mannen krijgen meer loon dan alleenstaande mannen voor exact hetzelfde werk. Zelf in een studie met identieke tweelingen kreeg de getrouwde man 26% meer betaald (DePaulo, 2006).

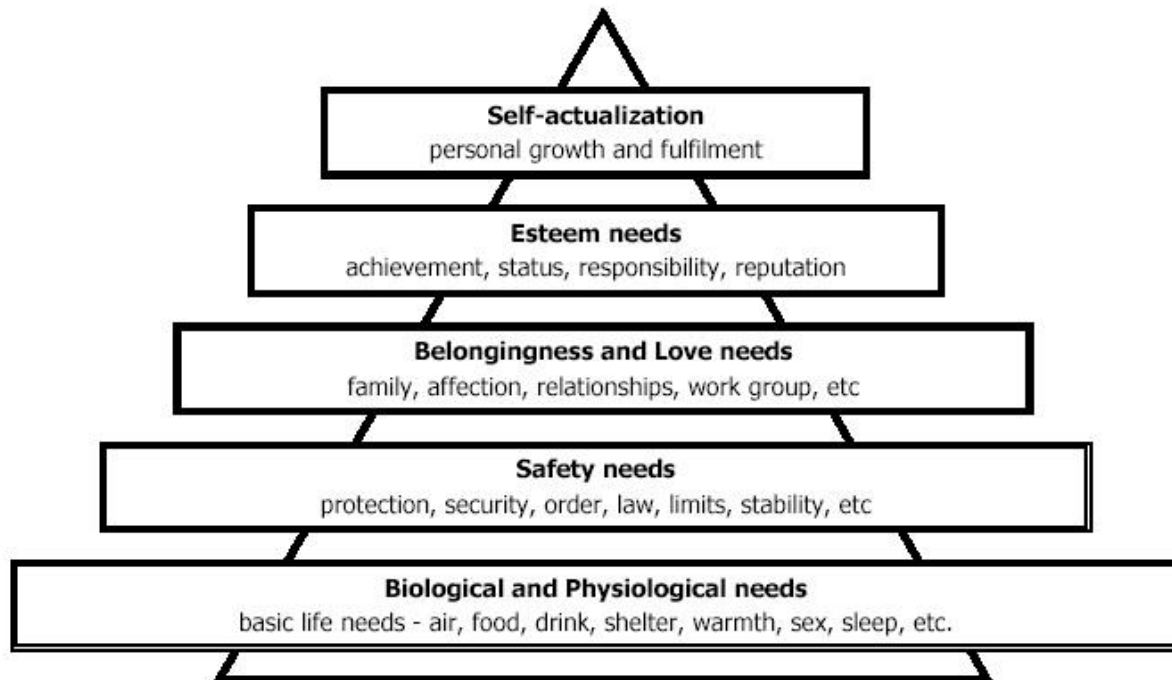
En er valt op financieel vlak nog meer op. Er zijn tal van fiscale ongelijkheden. Een alleenstaande zonder kinderen betaalt in België de hoogste personenbelasting in heel West-Europa. Een samenwonende kan tot 30% van zijn inkomsten doorschuiven naar de belastingbrief van zijn minderverdienende partner en zo minder belastingen moeten betalen. Ook qua forfaitaire belastingen is er een groot verschil. Deze worden per gezin vastgelegd en niet per persoon. In Brussel wordt de forfaitaire gewestbelasting alvast afgeschaft (www.all1.be).

Een laatste bevinding is dat alleenwoners een slecht en ongezond eetpatroon blijken te hebben. Zij eten minder gevarieerd en consumeren minder fruit, groenten en vis. Oorzaken zijn een mindere bekwaamheid in koken, niemand om mee te gaan winkelen, te hoge kosten en te weinig motivatie (Hanna & Collins, 2015). Kanttekening hierbij is dat eenzaamheid een grote factor is voor malnutritie (Ramic et al., 2011) en zoals eerder gezegd staat alleen wonen niet de facto gelijk aan eenzaam zijn.

2.4. Behoeftepiramide

De piramide van Maslow (1943) kan een theoretisch kader helpen vormen voor de noden die alleenwoners ervaren. Deze hiërarchie van basisbehoeften beschrijft en verklaart de universele behoeften van de mens. Volgens Maslow (1943) is het een hiërarchie aangezien elke nieuwe

behoefte pas vervuld kan worden als voldaan is aan alle lager geplaatste behoeften. Deze volgorde blijkt na onderzoek (Tay & Diener, 2011) niet bindend: een lager gesitueerde behoefte is niet de facto een randvoorwaarde voor het bevredigen van een hoger gelegen behoefte.

Figuur 1:

Behoeftepiramide gebaseerd op de vijf fasen van Maslows 'theory of human motivation' (1943).

De behoeftepiramide bestaat uit vijf fasen:

1. Biologische en lichamelijke behoeften (biological and physiological):

Primaire fysiologische behoeften die zorgen dat het lichaam in evenwicht blijft. Dit zijn de levensbehoeften zoals zuurstof, voedsel, drinken, slaap, seks etc.

2. Behoeftte aan veiligheid en zekerheid (safety):

De behoefte aan stabiliteit, bescherming en veiligheid. Hier spelen sociale zekerheid, huisvesting, routine en werk een grote rol.

3. Behoeftte aan sociaal contact (belongingness and love):

Sociale behoeften zoals liefde, vriendschap, betekenisvolle relaties, behoren tot een groep etc.

4. *Behoeftte aan waardering en erkenning (esteem):*

De behoefte aan zelfrespect gefundeerd op het respect van anderen in fase 3. Het hechten van belang aan de sociale status.

5. *Behoeftte aan zelfontplooiing (self-actualization):*

De nood aan persoonlijke ontwikkeling en het volledig willen benutten van de aanwezige kwaliteiten en capaciteiten op zowel mentaal als fysiek vlak.

2.5. Conclusie

De groei van alleenwoners is een opvallend en zeer recent demografische verschijnsel dat bijgevolg nog om veel onderzoek vraagt (Klinenberg, 2012). Zeker het verschil tussen alleenstaanden en alleenwoners is voor velen nog niet duidelijk, terwijl er toch een grondig verschil bestaat tussen effectief helemaal alleen wonen of de kosten kunnen delen met een ander (Le Blanc, 2014).

Dit snel groeiende fenomeen kan niet ontkend worden als we naar de verschillende statistieken kijken. Wereldwijd kan er op 10 jaar tijd een stijging van 33% worden waargenomen. Van 153,5 miljoen in 1996 naar 202,6 miljoen in 2006 (Gordon, 2007). Ook in België, en zeker in de grootsteden, is er een gelijkaardige toename te zien. Van 18,8% in 1970 (Indicatoren van duurzame ontwikkeling, 2012) naar 34% in 2011 (Census, 2011). In Brussel zit de grootste groep alleenwoners, 46,9% (BISA, 2015). Dit is veel, zeker in vergelijking met 30% in het Vlaams Gewest en 34% in België (Census, 2011).

Oorzaken voor deze expansie zijn omvangrijk. De economie heeft voor meer financiële welvaart gezorgd (Klinenberg, 2012), het individu is belangrijker geworden (Klinenberg, 2012), vrouwen overleven hun echtgenoten (Geisel, 1996), vrouwen zijn onafhankelijker geworden (Klinenberg, 2012), alleen wonen is voor sommigen een gewoonte geworden (de Jong & van Hoorn, 1999) en velen zien het als deel van de transitie van jongvolwassene naar de volwaardige volwassenheid terwijl ze op zoek gaan naar een tweede adolescentie (Rosenfeld, 2007).

Uiteraard brengt dit ook gevolgen met zich mee. Zowel voor- als nadelen. Op emotioneel vlak krijgen alleenwoners heel wat te kampen met vooroordelen, terwijl deze meestal clichés blijken te zijn (Jamieson & Simpson, 2013). Ze lijken eenzamer te zijn (Lodewijckx, 2010), maar na onderzoek is echter gebleken dat iemand die zich zwaar geïsoleerd voelt evenveel tijd alleen spendeert als iemand die zich zeer verbonden voelt in een vergelijkbare situatie (Cacioppo en Patrick, 2008). Alleen zijn betekent niet de facto zich alleen voelen. Ook zijn alleenwoners zeer blij met de flexibiliteit (AIFS, 2012) en de privacy die ze ervaren (Goves & Hughes, 1981).

Op praktisch vlak ervaren alleenwoners ook enkele discriminaties. Verhuurders en vastgoedmakelaars hebben de neiging minder snel aan hen te verhuren (Morris, Sinclair & DePaulo, 2007). Dit heeft een stijging van alleenwoners als koper tot gevolg (Klinenberg, 2012).

Op de werkvloer wordt er met hen minder rekening gehouden en durven ze zelfs minder betaald te worden (DePaulo, 2006). Ze moeten meer forfaitaire kosten betalen aangezien deze per gezin en niet per capita berekend worden (www.all1.be). Ook zouden ze een slechter eetpatroon hebben dan samenwoners (Hanna & Collins, 2015).

Een lichtpuntje: alleenstaanden blijken duurzamer te zijn. Doordat zij zich voornamelijk in de grote steden groeperen creëren zij naar alle waarschijnlijkheid duurzamere steden (Deka, 2014). Diezelfde steden genieten dankzij alleenstaanden ook van een bloeiende publieke en sociale cultuur (Klinenberg, 2012), aangezien zij in het algemeen meer sociaal geïntegreerd zijn buiten hun huishouden dan anderen (Alwin, Converse en Martin, geciteerd in Klinenberg, 2012).

3. ONDERZOEKSVRAGEN

Ondanks de aandacht voor de toename aan alleenwoners in de literatuur, heerst er nog heel wat onduidelijkheid over de noden en behoeften die deze alleenwoners hebben. Klinenberg (2012) en Le Blanc (2014) hebben reeds getracht dit fenomeen te doorgronden. Hun onderzoek vond respectievelijk plaats in de Verenigde Staten en voornamelijk Vlaanderen. Ook was hun doelgroep qua leeftijd zeer breed.

Dit onderzoek wil de focus leggen op Brussel en de leeftijdsgroep van 25-45-jarigen. Doel is een antwoord te bieden op onderstaande onderzoeksvragen.

De hoofdvraag van dit thesisonderzoek is de volgende:

- “Wat zijn de noden en behoeften van 25-45-jarige alleenwoners in Brussel?”

Bijkomende onderzoeksvragen zijn:

- Wat is het profiel van een 25-45-jarige alleenwoner in Brussel?
- Wat zijn de motieven van 25-45-jarige alleenwoners in Brussel om alleen te wonen?
- Wat zijn de drempels van 25-45-jarige alleenwoners in Brussel om alleen te wonen?
- Hoe beleven 25-45-jarige alleenwoners de stad Brussel?

DEEL 2: Data en Methode

1. DEELNEMERS

Vershillende Brusselse alleenwoners tussen de 25 en 45 jaar oud werden bevraagd. Deze groep bestond uit een totaal van 15 respondenten. De voorwaarden om deel te kunnen nemen aan het onderzoek waren de volgende:

- De respondenten moesten alleen wonen en dit zonder inwonende partner of vrienden. Zij moesten dus financieel gezien alles zelf betalen. Alleenstaande ouders met kleine kinderen hoorden hier bij aangezien kinderen financieel geen bijdrage leveren.
- De respondenten moesten gedomicilieerd zijn in Brussel.
- De respondenten moesten binnen de leeftijdscategorie van 25 tot 45 jaar vallen. Deze leeftijd werd berekend op het moment van het inleveren van dit onderzoek.

Tabel 1 (overzicht deelnemende respondenten) schetst een beeld van deze respondenten aan de hand van geslacht, leeftijd, gemeente, geboorteplaats, opleiding, beroep en de periode dat ze alleen wonen in Brussel.

De respondenten werden gecontacteerd door middel van persoonlijk contact, een persoonlijke e-mail of via de telefoon. Op één afwijzing na nam elke gecontacteerde respondent deel aan het onderzoek. De groep is zeer heterogeen gekozen, dit om een zo breed mogelijk beeld van de term 'alleenwoner' te verkrijgen. Wat opvalt is dat er overwegend meer mannen zijn vertegenwoordigd. De meesten zijn tevens jonger dan 35 jaar. Wat het hoogst behaalde diploma betreft, bezit de meerderheid een universitaire graad en een derde is gedomicilieerd in de gemeente Elsene. Sommige groeiden op in Brussel, de rest in Vlaanderen, met uitzondering van één respondent uit Iran. Het merendeel heeft een vaste job. De periode dat de respondenten al alleen verblijven te Brussel varieert van één jaar tot tweeëntwintig jaar.

2. DATAVERZAMELINGSMETHODE

Op basis van de onderzoeksvragen werd er voor een kwalitatief beschrijvend onderzoek gopteerd. Er werd namelijk gepeild naar ervaringen, noden en behoeften. Tevens gaat het om een verklarend onderzoek. Er werd gestreefd naar het geven van een verklaring voor de recente groei van het aantal alleenwoners.

Tabel 1: Overzicht deelnemende respondenten

Label	Geslacht	Leeftijd	Huidige Woonplaats	Geboorteplaats	Opleiding	Beroep	Periode alleen te Brussel
R1	Man	28	1040	Antwerpen	Criminologie	Ambtenaar Federale Overheid	2,5 jaar
R2	Vrouw	44	1030	Wilrijk	Conservatorium & Logopedie	Toneelleerkracht, Gids	15 jaar
R3	Man	32	1030	Schaarbeek	Industrieel Ingenieur	Opvolgen energie - Chauffagebedrijf	6 jaar
R4	Man	27	1050	Halle	Politieke Wetenschappen	Schadebeheerder - Verzekeringen	1,5 jaar
R5	Man	25	1060	Jette	Agogische Wetenschappen	Ontwikkelingssamenwerker	1 jaar
R6	Vrouw	42	1000	Buggenhout	Secundair Onderwijs	Momenteel Werkloos	10 + 1 jaar
R7	Man	29	1200	Lier	Geschiedenis	Vrijzinnig Humanistisch Consulent	3 jaar
R8	Man	38	1050	Etterbeek	Germaanse Talen	Commercieel Medewerker	14 jaar
R9	Vrouw	43	1000	Genk	Kunsthumaniora	Administratief Medewerker	4 jaar
R10	Vrouw	33	1030	Roeselare	Kunstwetenschappen	Eindredacteur VRT	10 jaar
R11	Man	30	1050	Hasselt	Bio-Ingenieur	IT-Consultant	3,5 jaar
R12	Vrouw	38	1090	Vilvoorde	Agogische Wetenschappen	Vrijzinnig Humanistisch Consulent	6 jaar
R13	Vrouw	31	1050	Ieper	Wijsbegeerte	Studietrajectbegeleider	4 jaar
R14	Man	25	1020	Salmas, Iran	Architectuur	Momenteel Werkloos	3,5 jaar
R15	Man	41	1050	Asse	Secundair Onderwijs	Informaticus	22 jaar

Binnen het kwalitatief onderzoek zijn er verschillende stromingen. Dit onderzoek gaat uit van de constructivistische benadering. Dit veronderstelt dat kennis geconstrueerd wordt door sociale interactie. Mensen geven betekenis aan al hun ervaringen. Deze betekenissen wisselen ze onderling uit, waardoor ze samen een werkelijkheid construeren. Kenmerkend is de interesse van de onderzoeker in het verhaal van de respondent (Mortelmans, 2007). Specifiek is er gekozen voor de fenomenologische methodologie gezien het onderzoek een fenomeen tracht te bestuderen. Fenomenologie heeft te maken met de ervaring van mensen. Deze ervaring en de realiteit zijn niet volledig onafhankelijk van elkaar. Deze methode is een manier om belevenissen te begrijpen vanuit het standpunt van de respondent die ze beleeft. Fenomenologie gaat uit van de veronderstelling dat het individu die de ervaringen ervaart de expert is betreffende deze ervaringen. De onderzoeker probeert de interpretaties van de respondenten te duiden (Howitt, 2010).

In totaal werden 15 alleenwoners bevroegd via individuele interviews. Deze alleenwoners werden gevonden via verschillende wegen: familie, vrienden, kennissen, enkele verenigingen en een tv-programma. Na toestemming kozen zij vervolgens zelf de locatie en het tijdstip voor het interview. Deze locatie kon hun eigen woonst zijn, maar evengoed een café. Deze face-to-face interviews vonden plaats tussen begin februari 2016 en half april 2016. Een interview duurde gemiddeld 50 minuten, met een minimum van 29 minuten en een maximum van 80 minuten. Alvorens met het interview te starten werd hen gevraagd een informed consent (zie bijlage 1) te tekenen. Op deze manier werden hun rechten veilig gesteld en kon er achteraf geen misverstand ontstaan.

3. MEETINSTRUMENTEN

Het gebruikte interviewschema (zie bijlage 2) was semi-gestructureerd opgebouwd. Op voorhand was beslist welke vragen en topics zeker aan bod moesten komen, maar de volgorde van de vragen wijzigde continu per respondent. Tevens kreeg elke respondent de kans om zelf onderwerpen toe te voegen indien gewenst. Van die mogelijkheid werd echter zo goed als nooit gebruik gemaakt.

In het interviewschema werden twee grote topics gebruikt: de motieven om alleen te wonen in Brussel en het ervaren van eventuele drempels. Ondertussen werd er ook gepeild naar hoe de alleenwoners Brussel beleven. Deze topics werden verder opgedeeld in verschillende subtopics en interviewvragen.

Het interviewschema werd zo opgesteld dat de vragen steeds dieper ingingen op het onderwerp. Van persoonsgegevens over algemene vragen naar iets specifiekere vragen. Alvorens te beginnen aan de reeks interviews werd er een test-interview afgenomen. Dit was bij een Brusselse alleenwoner van 58 jaar en kon dus niet gebruikt worden als volwaardig interview voor dit onderzoek.

4. ANALYSEMETHODE

Het doel bij kwalitatief onderzoek is een zo beschrijvend mogelijk resultaat te verkrijgen. Belangrijk hierbij is om geen relaties en verklaringen af te leiden gebaseerd op enkel de onderzoeksvragen (Baarda & De Goede, 2006). De focus (en het resultaat) lag in de ervaring en betekenisgeving van de respondenten (Mortelmans, 2007).

Om de analyse te vergemakkelijken werd elk interview opgenomen met behulp van de dictafoonfunctie op een smartphone. Hiervoor werd de toestemming van de respondenten gevraagd. Vervolgens werden de opnames letterlijk uitgetypt via het programma Express Scribe. De uitgetypte interviews werden daarna opgedeeld in tekstfragmenten en gelabeld met behulp van een labelschema (zie bijlage 3). Dit labelschema bestond uit vier hoofdlabels: profiel, motieven alleen wonen, drempels alleen wonen en belevenis Brussel. Voor het labelen werd er gebruik gemaakt van MAXQDA, een programma gericht op kwalitatieve analyse. De (sub)labels dienden als uitgangspunt bij het formuleren van de resultaten. Alles werd bijgevolg op een beschrijvende manier uitgewerkt om zo tot een antwoord op de onderzoeksvragen te komen.

DEEL 3: Resultaten

1. PROFIEL VAN EEN 25-45-JARIGE BRUSSELSE ALLEENWONER

1.1. Huidig sociaal contact: voldoende of op zoek?

De huidige sociale kring van de alleenwoners bleek zeer verdeeld. Sommigen merkten een groter aandeel alleenwoners op, anderen een grotere groep samenwoners en de rest vond hun sociale omgeving evenredig verdeeld.

Op de vraag of zij tevreden waren met hun huidige vriendenkring was het antwoord overwegend positief. Deze kring bestond hoofdzakelijk uit oude vrienden en kennissen vanop de werkvloer. Bij gelegenheid ontmoetten de alleenwoners wel eens nieuwe mensen, maar dit gebeurde zelden en eerder toevallig. Voornamelijk respondenten met een zeer sociaal actief leven leerden occasioneel iemand onbekend beter kennen. Dit sociale leven was soms wel heel drukbezet: *"ik heb een vriendengroep waar ik heel vaak mee afspreek en momenteel is dat voldoende, omdat ik gewoon geen tijd heb om andere mensen te leren kennen"* (R5).

Enkelen gaven wel aan af en toe op zoek te gaan naar nieuwe contacten. Dit door er alleen op uit te trekken in de uitgangsbuurt van Brussel centrum; in tegenstelling tot het blijven hangen in de vertrouwde omgeving met de vertrouwde vrienden. Anderen wezen op het feit dat ze net behoefte hadden aan deze vaste vertrouwde groep.

1.2. Favoriete activiteiten

Tijdens de gesprekken kwamen verschillende vormen van vrijetijdsbesteding naar voren. De meest voorkomende activiteit was afspreken met vrienden of collega's. Dit gebeurde thuis, maar eveneens op uitgaansplaatsen zoals cafés, restaurants of dansgelegenheden. Een uitstap met vrienden kon ook cultureel van aard zijn. Vaak bezochte plaatsen waren musea, concertzalen, allerlei cultuurhuizen, de bioscoop en een enkele maal het gemeenschapscentrum. Alleenwoners apprecieerden voorgenoemde activiteiten aangezien deze ook alleen konden worden beleefd en niet enkel in groep: *"op zich zijn dat dingen die je alleen kan doen, het is fijn als je ze met anderen kan doen, maar het is geen probleem om ze alleen te doen."* (R10).

De meerderheid van de respondenten bleek tevens sportief. Sporten zoals badminton, hardlopen, schaatsen, volksdans, fietsen, yoga en zwemmen werden wekelijks tot sporadisch beoefend. Sommigen engageerden zich als vrijwilliger binnen het verenigingsleven. Ze waren actief binnen een alumnivereniging, de jeugdbeweging, een politieke groepering, het improvisatietheater, een ouderkring of de schoolraad. Naast hun huidig beroep volgden enkele alleenwoners regelmatig een divers aanbod aan cursussen. Dit ging van een nieuw taal oppikken naar het bestuderen van

webdesign tot het leren bakken in avondschoon of het volgen van een creatieve workshop of fotografie cursus.

Alleenwoners zagen bovenstaande activiteiten niet enkel als een vorm van ontspanning, maar ook als een vorm van sociaal contact:

"ik heb ook een jaar, anderhalf jaar nog Frans bijgeschoold aan het CVO op de VUB. (...) dat is dan heel aangenaam om daar mee les te volgen en, ja, die mensen te ontmoeten en daar ook buiten de lessen dingen mee te doen zo, iets gaan drinken enzovoort."

1.3. Eetgedrag: koken of kopen?

Het merendeel van de alleenwoners deed een poging om elke dag te koken. Uitzonderingen waren drukke dagen of wanneer ze op restaurant gingen met vrienden of collega's. Meestal kookten ze op voorhand meerdere maaltijden of extra grote porties die ze invroren voor een later moment.

Een paar respondenten gaven aan nooit te koken. Volgens hen wogen de voordelen niet op tegen de nadelen. Er was de afwas, achteraf hadden ze altijd een overschot aan voedsel, dag na dag hetzelfde eten viel tegen en financieel kwam het duurder uit: *"als ik voor €5 op het werk kan eten ga ik niet voor €15 hier thuis twee uur moeite zitten doen"* (R11). Iemand merkte op dat hij wel degelijk graag achter de potten stond, maar dit alleen tijdens familiebezoek deed:

"Maar wat ik bijvoorbeeld dan wel doe, ik ga regelmatig op zondag naar huis, daar ga ik dan wel het eten klaarmaken, maar dat is dan voor mij, mijn zuster, mijn vader, dat is voor een paar mensen meer en dat ga ik dan in feite wel doen. Maar voor mezelf alleen..." (R15).

De rest wisselde koken af met eten op andere locaties zoals bij vrienden, op restaurant of het werk. Eenmaal werd de bemerking gemaakt dat er gezonder werd gegeten als ze niet alleen aten.

1.4. Nood aan inspraak op beleidsvlak

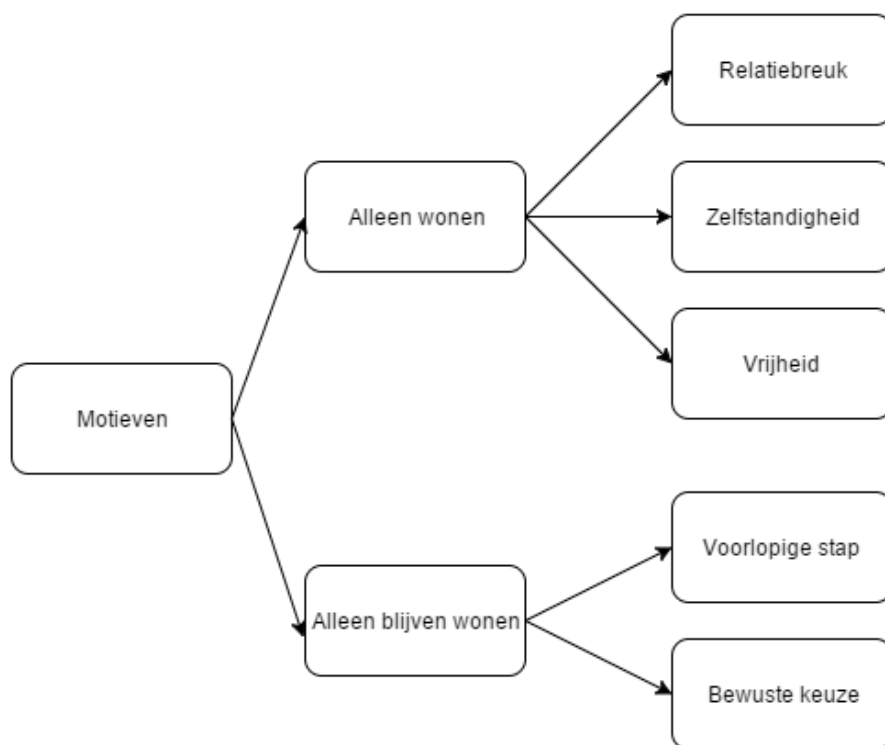
De behoefte om een stempel op het beleid te drukken was niet bijster groot. Meer inspraak als inwoner van Brussel mocht, maar werd eigenlijk niet gemist. Velen hadden hier geen behoefte aan omdat ze volgens hen al voldoende zeggenschap hadden. Opiniestukken over de gemeente in het gemeentemagazine, geschreven door lokale politici, hielpen bijvoorbeeld bij het creëren van betrokkenheid bij de gemeenschap en het beleid.

Een gebrek aan tijd, zin of ideeën bleek vaak een drempel. Ook leefde onder enkelen sterk de gedachte dat er op hoger niveau niks met de verkregen informatie werd gedaan; volgens hen was het dus niet de moeite om hun mening te ventileren. Toch dacht niet iedereen er zo over. Een respondent vertelde dat politici in Brussel vaak lokaal verankerd zijn:

"ik heb wel het gevoel dat iedereen die in Brussel woont wel een politicus kent en (...) dat die dingen kan ter sprake brengen op bepaalde niveaus waar dat het moet besproken worden. En dat gevoel, die nabijheid constant van, zowel de overheid, als de mensen die in de overheid iets kunnen realiseren, ja, dat geeft het gevoel dat uw stem wel telt en uw mening wordt meegenomen." (R7).

Dat lokale bleek ook op andere vlakken een belangrijke factor voor inspraak. De alleenwoners die wel graag meer inspraak hadden bleken deze immers het liefst te verkondigen via infoavonden, enquêtes of wijkcomités op lokaal niveau: "noem het districten (...) maar dat je op een kleiner niveau (...) mensen kunt samenbrengen (...) ze mee laten denken en zorgen dat je een mix hebt van culturen. Dat is altijd verrijkend voor iedereen." (R15).

2. MOTIEVEN VAN 25-45-JARIGE BRUSSELSE ALLEENWONERS OM ALLEEN TE WONEN

Figuur 2: Motieven van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners om alleen te wonen.

2.1. Alleen wonen: niet altijd een bewuste keuze

Een veel voorkomend motief om alleen te gaan wonen was een relatiebreuk. Na een scheiding met hun toenmalige partner zagen enkelen zich er toe gedwongen om zich ergens alleen te vestigen. Ook het terechtkomen in een volkomen onbekend land zonder enig sociaal contact kon ervoor

zorgen dat mensen onvrijwillig moesten kiezen voor het leven van een alleenwoner: *"I fled my country and left my family and I come to Belgium."* (R14).

Zelfstandigheid van de ouders en op eigen benen kunnen staan was een tweede drijfveer. Velen vonden het tijd om zelfstandig te gaan wonen. Een deel had jaren op kot gezeten en terug thuis gaan wonen zagen ze niet zitten: *"ik wou graag mijn zelfstandigheid die ik had als kotstudent, dat terug opnieuw beleven en dat zelf invulling geven."* (R4). Anderen hadden nooit op kot gezeten, maar waren hun ouderlijk huis meer dan beu.

Een laatste stimulans bleek voor sommigen vrijheid te zijn:

"Asse is een redelijk grote gemeente, maar met een bekrompen boerenmentaliteit waar dat je geen stap kunt verzetten zonder dat iemand daar commentaar op heeft of gaat overbrieven dat heel de familie en straat het weet."

"Dus het was vooral om..."

"Een stukje vrijheid." (R15).

Indien deze vrijheid geen drijfveer was bleek het wel het belangrijkste voordeel van alleen wonen. De meest voorkomende uitdrukking in zo goed als alle gesprekken was een variatie op: "ik moet met niemand rekening houden". De respondenten gaven aan alle beslissingen zelf te kunnen nemen, vrij te zijn van anderen hun commentaar, hun persoonlijke ruimte te hebben, zelf te kunnen bepalen hoe ze deze ruimte wilden inrichten en hun dagen te kunnen invullen op de manier dat zij dat wilden. Er kwam nog een ander pluspunt naar voren, namelijk rust. Dit wordt verder besproken in paragraaf 3.3.1. 'Rust'.

2.2. Alleen blijven wonen: tijdelijk of definitief?

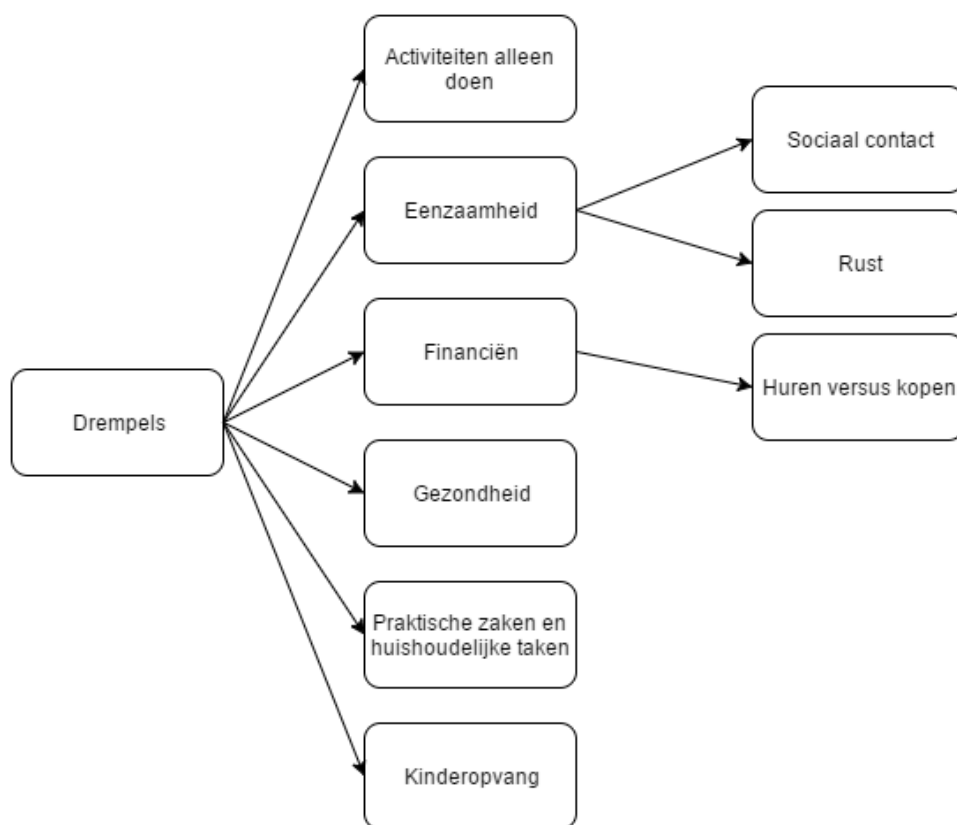
Op de vraag wat de motieven waren om alleen te blijven wonen spraken veel alleenwoners van een voorlopige stap. Indien er zich in de toekomst een goede, stabiele relatie zou voordoen zagen velen zich samenwonen met desbetreffende partner. Hun hele leven alleen wonen zagen weinig respondenten echt zitten. Toch was samenwonen niet voor alle alleenwoners een absolute vereiste. Het was iets dat mocht, maar niet moest: *"Goh, ik kan niet in de toekomst zien natuurlijk. Voor mij hoeft dat niet, ik ben gelukkig zo, maar ja, ik kan niet zeggen van, dat er nooit niks zal veranderen."* (R15). Volgens een paar alleenwoners werd hun levensgeluk niet bepaald door op dat moment alleen te zijn dus samenwonen was ook niet iets waar bewust naar gestreefd werd.

Eén alleenwoner liet uitschijnen dat de huidige leefsituatie niet snel zou veranderen desondanks dat er sprake was van een relatie:

"Nee, dat is vrij definitief. (...) Het kan zijn dat ik op veertigjarige leeftijd zeg 'laten we gaan samenwonen', maar het is niet iets wat ik op dit moment voor ogen heb van 'ik wil op die manier gaan leven', dus... Ik heb nu ook wel..., een relatie is het niet echt, (...) maar die woont ook echt buiten Brussel. (...) Er is nog altijd geen sprake van 'laten we gaan samenwonen' ofzo, omdat het eigenlijk op deze manier wel goed draait." (R13).

Een andere reden om bewust alleen te blijven wonen hield verband met het welzijn van anderen: "En nu zou ik nooit gaan samenwonen als het niet, als ik niet honderd procent zeker was dat het voor (mijn zoon) een verbetering is." (R2). Samenwonen was dus enkel een alternatief indien dit duidelijker voor een beter leven zou zorgen.

3. DREMPELS VAN 25-45-JARIGE BRUSSELSE ALLEENWONERS OM ALLEEN TE WONEN

Figuur 3: Drempels van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners om alleen te wonen.

3.1. Activiteiten alleen doen

Een drempel die regelmatig werd ervaren was het feit dat alleenwoners alles alleen moesten doen en voor alles alleen verantwoordelijk waren. Er was niemand waarmee ze de last van praktische of huishoudelijke zaken konden delen. Hierdoor kregen ze het gevoel heel wat tijd te verliezen: "je

komt pas om 18-19u thuis, je moet dan nog al die zaken gaan doen en dat slorpt qua tijd heel wat meer op dan als je dat zou kunnen verdelen.” (R13).

3.2. Eenzaamheid

Uit de gesprekken werd duidelijk dat eenzaamheid geen al te grote drempel was. Enkelen hadden er nooit last van en doorgaans was deze eenzaamheid merkbaar minder geworden sinds de eerste periode dat ze alleen woonden. Doordat de meerderheid een groot sociaal netwerk had werd deze eenzaamheid zeer goed opgevangen. Ook het hebben van een drukke agenda speelde een belangrijke factor bij het opvangen van eenzaamheid.

Moeilijke momenten vielen meestal samen met emotionele gebeurtenissen, al dan niet positief of negatief: *“Het grootste nadeel van alleen wonen is dat je soms de muren oploopt omdat je, als het een keer nodig is, niemand hebt om iets tegen te zeggen.” (R8).* Zo’n momenten werden wel als storend gezien, maar niet als onoverkomelijk.

3.2.1. Kracht van sociaal contact

Sociaal contact bleek van extreem belang binnen het kader van eenzaamheid. Te weinig sociaal contact, zelfs al was het enkel online, was een situatie waarvoor sommigen wel degelijk angst hadden. Mochten ze geen nabije vriendengroep hebben, dan zouden sommigen overwegen om te gaan samenwonen met iemand anders, zodat het sociale aspect wat opgevangen werd. Dit kwam duidelijk naar voren bij een respondent die sinds drie jaar in ons land verbleef en praktisch niemand kende:

“I am free, I can find good way in my life, to study, to find some good job, (...) but for me I cannot do it, because in Belgium I not talk good language, I don't have friends here, (...). This is for me [very hard]. (...) I search someone right now, to have some friend, (...) I don't like to be alone, I'm not a person like this.” (R14).

Iemand hebben om voor te zorgen remde tevens het gevoel van eenzaamheid af: *“Moest ik alleen gevallen zijn zonder kind was ik misschien eenzamer” (R12).*

3.2.2. Rust als positieve nevenwerking

Toch werd alleen zijn niet altijd als negatief ervaren. Het bleek een voordeel om tijd en ruimte voor zichzelf te hebben. Het was voor hen een manier om aan de drukte te ontsnappen en terzelfdertijd energie op te sparen: *“ik woon alleen dat is een ideale terugvalbasis eigenlijk, waar ik dan even kan uitblazen en op mijn gemak terug kan recupereren.” (R1).* Bovendien waren enkele alleenwoners in het algemeen graag alleen.

3.3. Financiële druk

De kost die gepaard gaat met het alleen wonen hadden sommigen onderschat. Huurgeld, (forfaitaire) belastingen, onderhoudskosten, allerlei aankopen etc. Het zijn zaken waar een alleenwoner alleen voor moet opdraaien. Dit werd wel degelijk gevoeld door de respondenten. Ze beseften dat deze kosten door twee of meer gedeeld konden worden indien ze zouden samenwonen:

"Ja, alle kosten komen op één persoon terecht, of dat je nu een koelkast hebt aanstaan, of dat dat nu voor één of twee personen is, het kost evenveel, maar je betaalt wel alleen. Dat geldt voor alle kosten zo bijna he. (...) Daar betaalt je dan alleen voor wat bij anderen natuurlijk gedeeld is." (R7).

Indien deze actuele kosten nog hoger zouden worden gaven enkele alleenwoners aan dat ze er serieus over zouden twijfelen om alleen te blijven wonen. Zeker wanneer dit betekent dat er bespaard zou moeten worden op de dingen die ze graag doen. Zelfs met de huidige prijzen was het soms al nipt. Een respondent die momenteel zonder werk zat stelde dit bijna dagdagelijks vast.

Een goede job bleek onontbeerlijk om comfortabel alleen te wonen. Eenmalig gaf een alleenwoner te kennen dat aankopen af en toe gespreid werden en er bij gelegenheid tweedehands gekocht werd. Ook een eigen auto bleek moeilijk te bekostigen. Zelfs eenvoudige zaken zoals gitaar spelen of aan sport doen bleken onmogelijk zonder een goed inkomen. Buitenshuis komen stond gelijk aan geld uitgeven. Zelfs met een degelijk loon was niet alles mogelijk. Een wereldreis maken zat er bijvoorbeeld niet in. Twee oplossingen werden tijdens de gesprekken naar voren geschoven: zoveel mogelijk forfaitaire kosten afschaffen en meer kijken naar het verbruik of de inkomsten.

"al die voorzieningen worden niet echt afgestemd op het verbruik van een alleenstaande persoon, dus daar zou wel is verbetering in moeten kunnen komen. Zeker omdat de groep alleenwonenden zo groot aan het worden is zou die een iets prominenter plaats mogen innemen. (...) Want het is natuurlijk heel gemakkelijk om te zeggen, het systeem is zo, waarom zouden we het veranderen, dus misschien moeten alle alleenwonenden een keer op straat komen en opkomen voor de rechten der alleenwoners." (R8).

3.3.1. Huren versus kopen

Een minpunt dat de respondenten aangaven waren de moeilijkheden die gepaard gingen met het willen kopen van een eigendom. Velen hadden het plan om inderdaad te kopen, maar effectief kopen ging over het algemeen niet zo vlot.

Voor velen was kopen een wens, maar geen plan voor de nabije toekomst. Financieel gezien was dit vaak te duur of ze voldeden niet aan de sociale voorwaarden. Ook hier werd duidelijk hoe

cruciaal een job was. Sommigen hadden het geluk een schenking van de ouders te krijgen. Anderen moesten heel wat jaren sparen. Ook bij het huren was een vaste bron van inkomsten belangrijk aangezien alleenwoners dit vaak moesten aantonen.

De beslissing om in één keer zo'n groot bedrag uit te geven viel soms zwaar. Een goede prijs-kwaliteitverhouding leek niet altijd makkelijk te vinden. Eénmaal gekocht bleek een respondent zeer blij met deze keuze: *"als ik de huurprijzen nu zie, (...) als je bedenkt dat je dat moet afbetalen maandelijks en dat je dat ook altijd kwijt bent, dan ben ik blij dat ik dat heb kunnen doen"* (R12).

3.4. Gezondheidsstatus

Gezondheid kwam bij sommigen naar voren als een doorslaggevende drempel. Indien zij het gevoel hadden dat dit fysiek niet meer mogelijk was leek het hen niet meer verantwoord om alleen te blijven wonen. Meestal kwam deze bezorgdheid na een reeds soortgelijke ervaring:

"een paar jaar geleden ben ik geopereerd geweest en moest ik 6 weken plat liggen, dan alleen wonen is niet evident. De eerste week heb ik dan terug bij mijn zus gewoond, gewoon omdat ik echt niet recht kon en ik denk dat als je alleen woont dat je toch sneller moet opstaan, je moet dingen alleen doen en dan moet je echt alles organiseren, (...) dat is wel gelukt, maar soms denk ik, ik woon nu op het 3e, geen lift, zo'n dingen" (R9).

Ziek worden kon ook zorgen voor financiële problemen. Langdurig afwezig zijn kon namelijk resulteren in werkloosheid.

3.5. Praktische zaken en huishoudelijke taken

Een gootsteen ontstoppen, de papierwinkel in orde brengen, schoonmaken, boodschappen doen: het waren allemaal karweien die meestal niet graag werden gedaan door de respondenten. Bovendien konden sommige van deze taken, zoals het leegmaken van een dakgoot, onmogelijk alleen uitgevoerd worden.

Ook het aanbod in de supermarkt was niet altijd naar wens. Verpakkingen vielen doorgaans te groot uit. Kleinere verpakkingen waren een oplossing, maar hoe kleiner de verpakking, hoe duurder de aankoopprijs. Hier werd ook begrip voor opgebracht: *"Ik snap wel dat je geen halve courgettes kunt gaan beginnen verkopen."* (R8). Het genieten van kwantumkorting was volgens enkele respondenten zelden mogelijk.

Het onophoudelijk bezig zijn met deze praktische zaken kon eveneens de nodige kopzorgen met zich meebrengen. Dit leidde dan weer tot het terugdringen van de vrije tijd en het bezuinigen op ontspanning.

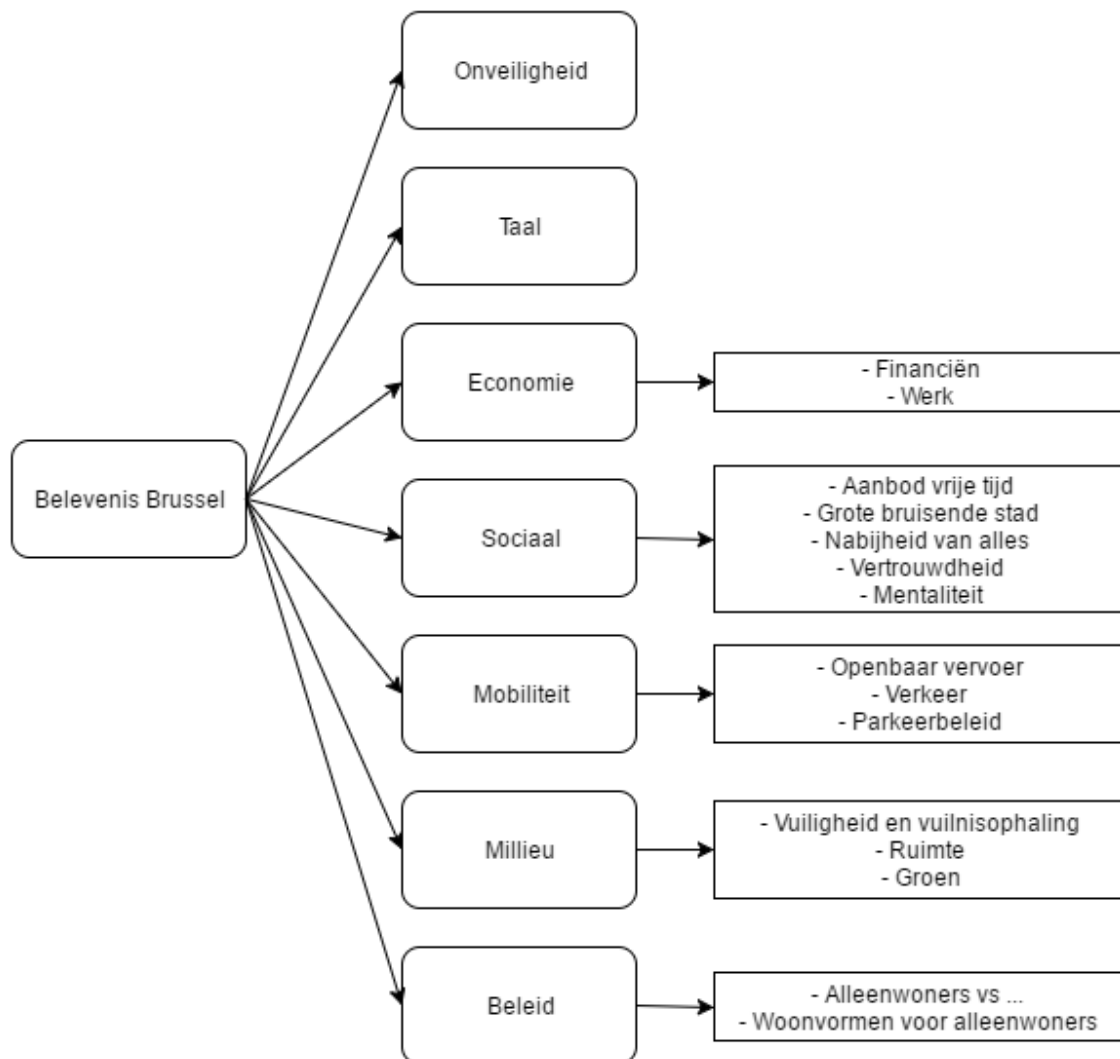
3.6. Kinderopvang en de bijkomende ongemakken

Als alleenwoner ging het zorgen voor kinderopvang niet altijd even vlot:

"ik werk 's avonds veel, (...) andere dingen komen daarbij, dat is altijd babysit zoeken of dingen niet doen. Ik kies er dan vaak voor om dingen niet te doen omdat het gewoon niet haalbaar is en net voor hem ook helemaal niet leuk is als mama altijd weg is he." (R2).

Daarnaast resulteerde dit ook in extra kosten. Afhankelijk van de crèche werd het tarief wel of niet berekend op de inkomsten. Dit bedrag kon deels teruggetrokken worden van de belastingen, maar deze terugbetaling gebeurde telkens pas op het einde van het jaar.

4. BELEVENIS VAN BRUSSEL DOOR 25-45-JARIGE BRUSSELSE ALLEENWONERS

Figuur 4: Belevens van Brussel door 25-45-jarige Brusselse alleenwoners.

4.1. Onveiligheid: een cliché of niet?

Over onveiligheid waren de alleenwoners zeer verdeeld. Sommigen woonden eerst op een andere locatie en kregen daar inderdaad het beeld van een onveilig Brussel mee. Ook de media bleken, volgens sommigen, onjuiste clichés te voeden.

Bestolen worden, 's avonds laat naar huis gaan, hangjongeren kruisen op straat of bezoek krijgen van inbrekers: deze toch onprettige ervaringen werden door vele respondenten niet als onoverkomelijk gezien. Soms werd dit wel bij vrienden of collega's opgemerkt. Andere respondenten gaven inderdaad blijk van steeds minder op hun gemak te zijn. Afhankelijk van de buurt en de dag van de week kregen enkele alleenwoners een irritant onveiligheidsgevoel.

Een enkele keer werd deze onveiligheid gerelativeerd: *"Als je het bekijkt op hoe groot die stad is en hoeveel mensen hier wonen is het normaal dat er af en toe eens iets gebeurt. En er zal vaker iets gebeuren dan in een dorpje met 7000 inwoners"* (R4). De respondent gaf te kennen dat het in Brussel rustig wonen was, ondanks de hoge bevolkingsdichtheid.

Hoewel onveiligheid geen drempel was om in Brussel te wonen, was het wel een belemmering om uit te gaan in bepaalde buurten. Onbekende of verlaten locaties zonder weinig sociale controle lokten sneller angst uit. Mocht dit onveiligheidsgevoel verder stijgen zouden enkele alleenwoners wel overwegen om te verhuizen. Ook een plotse negatieve levensveranderende ervaring zou daar voor kunnen zorgen: *"Zo van die bepaalde negatieve ervaringen waarvan je denkt dit wil ik niet meer."* (R3).

Een laatste topic werd enkel door sommige vrouwelijke respondenten aangehaald. Zij werden sporadisch lastig gevallen of zelfs eens betast. Op café, op straat, door een werknemer in een winkel. Dit telkens wanneer zij alleen op stap waren en zulke gebeurtenissen vonden steeds vaker plaats: *"Allé, ze kleden u uit met hun ogen he, bij manier van spreken. (...) dat begint zo een beetje te wegen zo. Je wordt dat beu. (...) En het wordt hoe langer hoe erger."* (R6). Volgens hen was dit in andere steden niet zo'n zwaar probleem.

4.2. Invloed van taal

Taal blijkt in het Brusselse toch een struikelblok. In alle gesprekken werd dit onderwerp minstens éénmaal vermeld. Er miste voornamelijk een uitgebreider Nederlandstalig vrijetijdsaanbod. Klaarblijkelijk was het huidige aanbod nog te beperkt.

Sommigen vonden taal minder belangrijk: *"Absoluut niet. Ik ben daar zelfs tegenstander van dat dat absoluut moet die twee talen want dan vind ik dat je in één keer de drie talen moet doen."* (R11). Enkel bij dienstverlening, zoals in het gemeentehuis bijvoorbeeld, was dit nodig. Op zo'n locaties werd er vaak om betere communicatie gevraagd, aangezien dit niet altijd het geval was.

Ook in het dagdagelijkse leven zorgde de taal voor moeilijkheden. Contacten leggen ging niet altijd vlot en ondanks het feit dat er werd aangegeven dat dit niet storend was, bleek converseren in de eigen taal desalniettemin aangenamer en gemakkelijker. Zelfs een nieuwkomer die in België Nederlands leerde werd daarmee geconfronteerd: *"is little hard to learn Nederlands in Brussel. (...) I start to talk with Nederlands, they give me antwoord in French. (...) it's hard to have contact."* (R14). Bijgevolg twijfelde de respondent erover te verhuizen naar één van de grote Vlaamse steden opdat de zoektocht naar werk makkelijker zou verlopen. Zelfs bij praktische zaken werd duidelijk dat een vlotte communicatie cruciaal was. Een anderstalige loodgieter bijvoorbeeld moesten ze goed kunnen verstaan.

Bovenstaande zaken hielden allemaal hetzelfde probleem in: *"als alleenstaande heb je wel die eigen verantwoordelijkheid dus je moet alles zelf wel goed gehoord hebben, je hebt niet iemand anders aan wie je het nog is kunt vragen."* (R10). Dit verklaart mogelijk ook waarom sommige respondenten nog steeds vertrouwden op dienstverlening in hun eigen geboortestreek in plaats van Brussel.

4.3. Economie

4.3.1. Pittige vastgoedprijzen

Praktisch alle alleenwoners vermeldden de hoge vastgoedprijzen, die volgens sommigen goedkoper waren in het buitenland. Als alleenverdiener was dit in Brussel extra voelbaar: *"als je met meerdere mensen woont kun je de huur delen door verschillende personen. Wat uiteindelijk in Brussel toch veel lager zal uitkomen per persoon."* (R1). Voor velen van hen stond kopen automatisch gelijk aan een appartement, want een huis was schijnbaar onbetaalbaar. Goed verdienen was dus cruciaal om hier fatsoenlijk te kunnen wonen. Vooral jongere alleenwoners zagen zich in de toekomst in de Brusselse rand vestigen. Daar waren de prijzen iets lager en konden ze nog steeds op korte tijd in het centrum staan.

Het Woningfonds, dat tot honderdtwintig procent van de volledige verkoopwaarde kan uitlenen, werd door enkelen genoemd als steuntje in de rug bij het verwerven van eigendom. Sommigen gaven zelfs aan dat het zonder die steun onmogelijk was. Sommigen lieten uitschijnen dat ze Brussel zouden inruilen voor een andere woonlocatie indien deze prijzen nog zouden stijgen of het zou om andere redenen financieel onhaalbaar worden. Er werd opgemerkt dat een appartement hier even duur was als een boerderij op het platteland. Toch gold deze drempel niet voor iedereen: *"ik denk dat als ik alle factoren opsom ik toch te graag in Brussel zou blijven wonen om die stap naar buiten Brussel te zetten, zelfs al zou mij dat veel meer kosten"* (R7).

4.3.2. Ruime arbeidsmarkt

In Brussel bleek veel werkgelegenheid te zijn. Dicht bij het werk verblijven was voor sommigen één van de hoofdredenen waarom ze in Brussel waren komen wonen. Over grote afstanden pendelen viel namelijk niet de smaak.

Werk trok niet enkel aan, maar stootte evenzeer af. Een respondent die in het deeltijds kunstonderwijs werkte moest binnenkort noodgedwongen verhuizen vanwege het onstabiele aanbod aan Nederlandstalige leerlingen. Uit het onderwijs stappen en ander werk zoeken bleek niet aan de orde als alleenstaande moeder. Een andere alleenwoner gaf aan te verhuizen indien hij werk buiten Brussel toegewezen kreeg. Daarnaast werd de hoge werkloosheidsgraad opgemerkt.

Als laatste werd er gevraagd om meer flexibiliteit op de arbeidsvloer. Zelf kunnen beslissen over werk, overuren en vakantie zoals in Noorwegen bijvoorbeeld:

"da systeem aanpassen aan gezinssituaties of alleenstaanden, of je hebt ook mensen die meer zouden willen werken op sommige momenten en dan bijvoorbeeld een heel maand weg gaan he... Allé, zo meer op maat van de mensen (...) daar zou ook wel meer prestatie uitkomen denk ik, als je daar goed mee omgaat zonder dat de druk allemaal op dezelfde valt" (R12).

Dit zou volgens een andere respondent ook de planning rond praktische zaken vergemakkelijken, aangezien een alleenwoner hier helemaal alleen voor verantwoordelijk is en niet altijd de tijd vindt.

4.4. Sociaal

4.4.1. Lacunes in het vrijetijdsaanbod

Het merendeel was zeer positief over het Brusselse vrijetijdsaanbod. Volgens hen was er veel meer mogelijk dan in andere steden. Het feit dat deze activiteiten ook probleemloos alleen te doen zijn werd zeer gewaardeerd. Toch werden er ook wat mogelijke verbeteringen aangehaald. Dankzij het grote aanbod bleek het niet altijd makkelijk om door de bomen het bos te zien. Een duidelijk overzicht, eventueel online, zou van pas komen.

Tevens zou een groter aanbod voor kinderen ook welkom zijn of in ieder geval een aanbod dat parallel loopt met het aanbod voor volwassenen, vermits het soms te veel puzzelen was met opvang om als alleenstaande ouder aan cultuur te kunnen doen. Dit kon ook in de vorm van een kijk- en doe-boekje bij tentoonstellingen.

"Alle avondactiviteiten, ja dan gaan ze er natuurlijk vanuit dat er een babysit is he. Het zou misschien leuk zijn om zo, euhm, theatervoorstellingen aan te bieden, niet te laat op de avond of met kinderopvang he, (...) een ballenbad zoals in de Ikea (...) of dat ze parallelle dingen doen. Een kindervoorstelling om 15u en een volwassenvoorstelling om 15u." (R2).

Op de vraag of de respondenten vaak gemeenschapscentra bezochten was het antwoord veelal negatief. Redenen hiervoor waren een gebrek aan interesse of het aanbod niet aantrekkelijk genoeg vinden. De verscheidenheid aan activiteiten kon volgens sommigen altijd beter, maar ze begrepen ook dat hier een groter budget voor nodig was. Voor één iemand was het aanbod te Vlaams. Een alleenstaande ouder in co-ouderschap deed een oproep naar meer tweewekelijkse cursussen. Dit kwam niet enkel cursisten maar ook cursusgevers ten goede.

Binnen het culturele aanbod kwam er ook de vraag naar korting voor alleenwoners vanwege hun kleiner budget. Een enkeling stelde zelfs voor om musea gratis te maken. Voorts werd de oude cultuurwaardebon gemist, het nieuwe systeem bleek voor één alleenwoner te ingewikkeld.

Er was ook het verlangen naar activiteiten specifiek gericht op alleenwoners. Niet in een romantische setting, maar eerder puur als ontmoetingsmoment. Het oprichten van de belangenvereniging All1, die zich inzet voor alleenwoners, werd overigens positief ontvangen: *"Door zo'n soort groepen heb je wel het gevoel dat uw stem doorweegt, als je echt met een probleem zit dan kan je dat daar wel aan doorgeven."* (R7). Contact leggen met mensen die hetzelfde beleven werd aangemoedigd. Indien de stad actief dergelijke projecten zou ondersteunen, dan zou dit zowel voor de stad als voor de inwoners een win-winsituatie zijn. Toch werd de opmerking gemaakt dat de inhoud van een vereniging belangrijker was dan de doelgroep die ze aanspreekt.

4.4.2. Een stad die nooit slaapt

Een groot voordeel van Brussel is dat er op elk moment van de dag iets te doen is. De stad slaapt nooit. Dit prikkelde de respondenten in het begin en dat is het blijven doen. Alles is mogelijk en er is continu iets te beleven. Brussel werd ook omschreven als: een aangename stad, een grote stad, een wereldstad, de plaats waar het gebeurde, een stad die de geest wakker houdt.

Het enige nadeel, dat er graag werd bijgenomen, was dat Brussel nooit stil was. Sommigen hielden juist van het stadslawaai: *"ik vind het ook leuk om de stadslawaaien enzo te horen, dus alleen wonen, buiten het stad, allemaal velden rond mij, dan zou ik mij eigenlijk niet zo veilig voelen dan dat ik alleen ben in...[de stad.]"* (R12). De alleenwoners die opgegroeid waren op dat platteland beklemtoonden bovendien expliciet de nadruk op hun liefde voor een stadsomgeving. Tevens verkondigde iemand zich er minder geïsoleerd te voelen.

4.4.3. Nabijheid van alles

In Brussel is alles binnen handbereik: winkels, restaurants, cafés etc. Alles is bereikbaar te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer. Een auto bezitten, wat voor sommige alleenwoners financieel niet haalbaar was, was bijgevolg geen vereiste om zich te verplaatsen in de stad. Ook het werk van de respondenten was meestal in de buurt. In de file staan was eerder iets uitzonderlijks en langer in bed blijven liggen was eveneens geen probleem.

Alle hoeken van België zijn snel bereikbaar doordat Brussel in het centrum van het land ligt. Ook buitenlandse steden zijn met de trein makkelijker te bereiken vanuit Brussel dan uit bijvoorbeeld Hasselt of Gent.

Door de nabijheid van zo wat alles was afstand en bijgevolg tijd geen probleem. Even snel een museum bezoeken bleek geen moeite terwijl mensen van buiten de stad hier al snel een hele dag voor moeten uittrekken. De vrijheid om de dag in te vullen was veel groter. Alles op wandelafstand terugvinden, maakte het leven onmiskenbaar makkelijker.

4.4.4. Vertrouwdheid

In Brussel gaan wonen werd vaak beslist na een reeds eerdere en langdurige kennismaking met de stad. Sommigen zaten er op kot, anderen waren er opgegroeid. Ze woonden er graag en hadden er doorgaans al een uitgebreide vriendenkring.

Enkelen kwamen hierheen omwille van een relatie of de zoektocht naar werk, maar vertrouwdheid bleek de voornaamste drijfveer om zich in Brussel te vestigen. Indien deze vertrouwdheid zou wegvallen, bleek verhuizen wel degelijk een optie:

"Stel dat iedereen dat ik hier ken, echte vrienden, moesten die allemaal ver weg trekken en te ver weg om daar nog regelmatig contact mee te hebben, euhm, moest ik mijn werk kwijtspelen, moesten al die dingen samen beginnen voorkomen dat ik hier echt alleen zou zitten en niks te doen zou hebben en mij zorgen zou maken, dan zou ik die stap naar een andere stad misschien wel zetten" (R7).

4.4.5. Een mentaliteit met twee zijden

De Brusselse stadsmentaliteit kwam zowel in een positief als een negatief licht te staan. De alleenwoners vonden het aangenaam dat ze zichzelf konden zijn zonder te moeten horen tot een bepaalde groep. Ze konden vrij bewegen en participeren aan al de dingen die ze wilden zonder commentaar van derden te krijgen. Dit in tegenstelling tot een dorpsomgeving. Er was sprake van een mentaliteit die tolerant en democratisch was in plaats van conservatief en territoriaal.

Toch bemerkten ze een gesloten houding van de mensen naar elkaar toe: *"het is natuurlijk een stad, het is niet echt..., waar de mensen elkaar spontaan gaan aanspreken, dat is wat moeilijk, dus ik denk dat je je dan op zo'n moment nog een beetje eenzamer kunt voelen."* (R13). Iemand wildvreemd spontaan een goede dag wensen werd gewoon niet gedaan. Zelfs via oogcontact kon er een ongewenste reactie worden uitgelokt. Het was normaal dat er een soort afstand bewaard bleef en dat er op straat kil met elkaar werd omgegaan. Deze vervreemding kon te wijten zijn aan de diversiteit en de weinige raakvlakken die mensen met elkaar hebben.

Er werd overigens een nieuwe mentaliteitsverandering waargenomen en dit jaagde toch wat schrik aan:

"mijn situatie bijvoorbeeld van alleen en gescheiden te zijn is (...) ook een minderheidssituatie. (...) als jij dan zegt 'ik ben niet getrouwd', 'hoe niet getrouwd, dat kan toch niet?', (...) dat weet ik niet naar waar dat dat gaat leiden, maar het is wel zo, (...) dat dat toch wel, ondanks dat je in een stad zit, kan veroordeeld worden van 'tiens, die is alleen met ne kleine'" (R12).

Sociale controle werd afgedaan als iets ongewenst. Deze controle ontwijken was zelfs een beweegreden om naar Brussel te komen. Anonimiteit werd gewaardeerd omdat dit zelf in te vullen was. Goed contact met de burens moest niet, maar kon wel indien gewenst. Volgens een paar alleenwoners zorgde deze anonimiteit voor uitgelaten gedrag en minder respect voor de omgeving. Voorbeelden waren verkeersagressie, verbale agressie, *"mensen die zich slecht gedragen op de bus of mensen die zomaar afval neerpoten om het even waar"* (R7).

4.5. Mobiliteit

4.5.1. Hiaten betreffende het openbaar vervoer

Het openbaar vervoer werd over het algemeen zeer goed beoordeeld. Op een snelle manier konden de respondenten praktisch overal geraken. Er was een goede doorstroming en beperkte wachttijden. Hierdoor konden ze mobiel zijn in de stad zonder een auto te bezitten: *"één van de grootste voordelen is dat je mobiel kan zijn zonder een auto aan te schaffen, dus het openbaar vervoer vind ik een heel groot pluspunt en dat werkt redelijk goed in Brussel."* (R8).

Toch werden er dingen aangekaart die beter konden. Eerst en vooral meer metrolijnen zoals onder andere in Londen of Parijs. Eveneens welkom was een uitbreiding van de haltes. Niet alle Brusselse wijken stonden even vlot in verbinding met elkaar en niet elke respondent kon op vloeiende wijze naar het werk. Een hogere frequentie mocht altijd, zeker tijdens de spitsuren wanneer de voertuigen meestal overvol zitten.

Een aandachtspunt volgens haast alle alleenwoners was een betere dienstverlening tijdens de nacht: *"het is 's nachts en in de weekends niet zo performant en de auto is helemaal geen alternatief"* (R4). Momenteel hadden sommigen het gevoel dat ze bij het uitgaan enkel de keuze hadden tussen vroegtijdig vertrekken of de hele nacht wakker blijven. Een taxi nemen was een optie maar als alleenwoner kwam dit vaak te duur uit. Er is wel de Collecto-dienst die voor vijf euro een taxirit aanbiedt, maar die bleek niet altijd zo flexibel en betrouwbaar.

Betreffende Villo! tenslotte, een dienstverlening voor het huren van stadsfietsen, werd de suggestie gegeven om deels kinderstoeltjes te plaatsen. Dit zou de mobiliteit van alleenstaande ouders, die zich een auto niet kunnen veroorloven, kunnen vergroten.

4.5.2. Verkeer: koning auto regeert

Het Brusselse verkeer werd als zeer druk ervaren. Een respondent overwoog zelfs te verhuizen moest dit nog drukker worden. De auto leek de prominentste plaats in te nemen, terwijl dit voor een alleenwoner niet vanzelfsprekend was: *"een auto zit er op dit moment bijvoorbeeld niet in. Dat zou ik op dit moment niet kunnen betalen."* (R7). Een paar respondenten, die geen auto hadden en eerder gebruik maakten van de fiets, miste betere faciliteiten voor fietsers. Het was volgens hen veel te gevaarlijk en de weinige fietspaden die er waren bleken in slechte staat. Vaak waren ze niet duidelijk voor de autobestuurders en werden de fietsers bijna omver gereden. Eenmalig werd opgemerkt dat niet alleen automobilisten, maar ook fietsers geen rekening hielden met andere weggebruikers.

4.5.3. Parkeerbeleid: een dure zoektocht

Parkeerplaats vinden in de stad werd door velen aangegeven als een haast onmogelijke zoektocht en een garage is voor vele alleenwoners te duur. Een respondent stelde voor om de bewonersparkeerkaart in heel Brussel te laten gelden en niet enkel in een specifieke gemeente. Zo kunnen Brusselaars binnen heel het gewest gratis op verschillende locaties parkeren: *"ik vind dat gewoon schandalig, ik woon in Brussel, ja, ik betaal autotaks, ik werk hier, ik heb daar ook voor gekozen, maar dat je niet kunt zeggen dat wij als Brusselaars gewoon meer mogen parkeren op verschillende plaatsen."* (R12).

4.6. Milieu

4.6.1. Vuiligheid en vuilnisophaling

Brussel en proper werden zelden in dezelfde zin uitgesproken. Enkele alleenwoners stoorden zich hieraan, zeker omdat het in andere Belgische steden minder vuil leek te zijn. Er werd opgemerkt dat de vervuilingsgraad sterk afhing van de woonomgeving. Sommige buurten waren properder dan anderen. Dit was zelfs te merken aan de staat van het openbaar vervoer. In bepaalde wijken overheerste er tristesse en verval; huizen stonden simpelweg te verkommeren. Indien er interesse getoond werd om deze gebouwen op te kopen bleek de prijs veel te hoog en bijgevolg bleef de situatie ongewijzigd.

Als alleenwoner was het tevens moeilijk om het kleinste formaat van vuilzak te vullen. Bijgevolg werd er gevraagd naar nog kleinere zakken:

"ze gaan er vanuit dat we, ja, iedere week, allé, of om de twee weken een vuilniszak buiten kunnen zetten, maar zelfs met de kleinste zak, als ik die iedere week buitenzet, allé, moet buitenzetten om de geurhinder te vermijden, is die vaak halfvol. En dat is ook een beetje een verspilling vind ik." (R1).

Een laatste wens was het ophalen van grof vuil om de 2 maanden, vermits niet iedereen over een auto beschikt om deze zaken naar het containerpark te voeren: *"de dingen die je naar een containerpark brengt zijn doorgaans ook niet de lichtste dingen."* (R7).

4.6.2. Gebrek aan openbare en private ruimte

Ruimte werd zowel binnenshuis als buitenshuis gemist. Enkele respondenten hadden nood aan een woonst waarin er comfortabel geleefd kon worden zonder steeds op dezelfde muren te moeten kijken. Ook buitenshuis werd er verlangd naar meer ruimte in de vorm van stilte, open vlaktes of simpelweg een tuin. Deze dingen waren niet altijd mogelijk omdat meer ruimte meer kost.

Een laatste ding dat ontbrak waren loungeplekjes, oftewel aangename openbare ruimte. In andere steden bestaat de mogelijkheid om rustig aan het kanaal te zitten, maar er werd aangegeven dat dit in Brussel niet zo was. Het kanaal bleek niet aantrekkelijk genoeg om er als stadsbewoner gebruik van te maken. Er waren te weinig locaties om te ontspannen zonder een vergoeding te moeten betalen: *"je hebt heel veel commerciële plekken, maar heel weinig voor u zelf."* (R9). Dat dit storend is voor alleenwoners werd reeds aangehaald door een andere alleenwoner die aangaf dat hun budget kleiner is dan dat van samenwoners.

4.6.3. Nut van groene ruimtes

Uit de gesprekken werd duidelijk dat Brussel ettelijke groene plekjes bezit. De vele parken werden meermaals vermeld. Er werd opgemerkt dat op het platteland ook veel groen was, maar in de velden kon je niet probleemloos gaan zitten. Aangezien de meeste alleenwoners in een appartement woonden, was een tuin geen optie. De parken bleken dit gemis op te vangen: *"zo'n tuin zou ik misschien ook wel zien zitten of een terrasje waar ik een aantal bloembakken kan zetten (...) die behoefte wordt dan ergens opgevangen door het feit dat ik wel veel mooie parken in de buurt heb."* (R10).

4.7. Beleid

4.7.1. Alleenwoners versus ...

Op de vraag of de alleenwoners zich anders behandeld voelden dan anderen waren de antwoorden verdeeld. Sommigen merkten geen verschil en voelden zich niet gediscrimineerd. Anderen hadden wel het gevoel dat er meer naar samenwoners of gezinnen, studenten of expats werd gekeken. Vooral op financieel vlak voelden ze een kloof. Dit kwam voornamelijk door de wetgeving. Er werd gevraagd rekening te houden met een groep die een derde van de bevolking vertegenwoordigt, maar niemand wist te vertellen op welke manier dit moest gebeuren.

Enkele respondenten vroegen naar meer begeleiding voor alleenwoners. Ze zochten een plek waar ze terecht konden met al hun vragen op administratief vlak. Vragen over belastingen, efficiënt kosten beheren of noodgevallen zoals ernstig ziek worden. Ze hadden nood aan iemand om belangrijke beslissingen mee te kunnen overleggen.

Een ander punt was het ontbreken van de 'check':

"zaken die de gemeente of stad organiseert, (...) ze hebben de check van 'is dat voor iemand met een handicap', de check 'is dat in orde voor allochtonen', 'is dat in orde voor dit, voor dat'... Er is blijkbaar geen check van 'is dit ook goed voor onze alleenstaanden?'." (R15).

Er ontbraken initiatieven om de alleenwoners tegemoet te komen. Bijvoorbeeld nog meer stimulansen van de overheid zoals de vermindering van registratierechten bij het verwerven van een eerste woning.

4.7.2. Woonvormen voor alleenwoners

De zoektocht naar een appartement dat aan de behoeften voldeed verliep niet altijd gesmeerd. Er mocht meer toegespitst worden op woonvormen voor alleenwoners. Woningen die energievriendelijker, beter geïsoleerd, ruimer en betaalbaarder zijn inclusief gemeenschappelijke ruimtes waar mensen kunnen samenkomen. Vormen van co-housing werden sneller aangemoedigd dan een project enkel voor alleenwoners: *"dat zou wel mogen. Daarom niet... Dat mag gemengd zijn. (...) Allé, ik geloof wel in dat principe waar je alles zo kunt mengen. Bijvoorbeeld ook met oudere mensen, zo nieuwe woonvormen eigenlijk."* (R9). Het idee te wonen midden in een sociale mix werd veelvuldig positief bevonden.

1. BESPREKING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

De groei van het aantal alleenwoners te Brussel is een tendens die zich blijft voortzetten (Eurostat, 2011). Dit onderzoek werpt dan ook een licht op deze specifieke groep. Wie zijn de Brusselse alleenwoners en waar hebben ze nood aan?

Wat is het profiel van een 25-45-jarige alleenwoner in Brussel?

Over hun sociale kring zijn de alleenwoners zeer tevreden. Er is geen grote behoefte aan nieuwe contacten (Jamieson & Simpson, 2013). Hun vrije tijd vullen ze voornamelijk in door af te spreken met vrienden (Klinenberg, 2012). Hierbij wordt het culturele aanbod vaak benut. Het merendeel beoefent een sport en de gemiddelde alleenwoner zorgt dagelijks voor zelfbereide maaltijden, dit in tegenstelling tot wat de literatuur stelt (Hanna & Collins, 2015). Wat opvalt is dat alle alleenwoners die hun eten zelf bereiden de facto aan sport doen (Coulson, Eiser & Eiser, 1997). Voorts heeft de meerderheid geen nood aan meer inspraak op beleidsniveau (Klinenberg, 2012).

Wat zijn de motieven van 25-45-jarige alleenwoners in Brussel om alleen te wonen?

De meest voorkomende motieven om alleen te gaan wonen zijn een relatiebreuk (Lodewijckx, 2010; De Corte, Raymaekers, Thaens, Vandekerckhove & François, 2003), het zelfstandig willen zijn van de ouders (Goldscheider & Waite, geciteerd in Fussel & Furstenberg, 2005; Klinenberg, 2012; de Jong & van Hoorn, 1999; Rosenfeld, 2007; De Corte et al., 2003) en vrijheid (Lodewijckx, 2010; Klinenberg, 2012; Goves & Hughes, 1981; AIFS, 2012). Deze vrijheid blijkt het belangrijkste voordeel van alleen wonen. De meeste alleenwoners zien hun huidige leefsituatie als een voorlopige stap. Samenwonen met een partner wordt, voornamelijk door jonge alleenwoners, gezien als de volgende stap (de Jong & van Hoorn, 1999). Andere alleenwoners geven aan enkel te gaan samenwonen indien ze honderd procent zeker zijn dat dit hun leven beter maakt (Fischer, 2014; Le Blanc, 2014).

Wat zijn de drempels van 25-45-jarige alleenwoners in Brussel om alleen te wonen?

Er zijn verschillende vlakken waarop alleenwoners drempels ervaren. Ten eerste zijn ze voor alles alleen verantwoordelijk. Dit weegt soms door. Alleenwoners zijn dus vaak alleen, maar niet de facto eenzaam (Le Blanc, 2014; Klinenberg, 2012; Alwin, Converse en Martin, geciteerd in Klinenberg, 2012; Cacioppo & Patrick, 2008). Alleen zijn staat voor hen gelijk aan het ontsnappen aan de drukte (Goves & Hughes, 1981; Klinenberg, 2012). Enkel op emotionele momenten voelen alleenwoners zich sporadisch eenzaam omdat er niemand is om iets tegen te zeggen. Veelvuldig

sociaal contact blijkt onontbeerlijk om deze eenzaamheid op te vangen (Klinenberg, 2012; van den Heuvel, 2008; Fokkema, Gierveld & Nijkamp, 1996; Maslow, 1943).

Een volgende drempel zijn de algemene kosten die gepaard gaan met het alleen wonen. Deze kosten kunnen niet worden gedeeld en komen in hun geheel terecht op de schouders van de alleenwoner (Dejonghe, 2013; Klinenberg, 2012). Samen met de forfaitaire kosten valt dit wel degelijk zwaar (www.all1.be). Een stijging van deze prijzen zou het huren of kopen van een eigen ruimte voor velen onmogelijk maken. Een eigendom verwerven is reeds voor het merendeel van de alleenwoners niet haalbaar (Dejonghe, 2013).

Gezondheid blijkt een belangrijke belemmering (van den Heuvel, 2008). Indien de alleenwoners het in de toekomst fysiek te moeilijk hebben, lijkt het hen niet verantwoord om alleen te blijven wonen (Brown et al., 200). Andere hindernissen zijn praktische zaken, huishoudelijke taken en het vinden van kinderopvang (Deboosere, 2014).

Hoe beleven 25-45-jarige alleenwoners de stad Brussel?

Zaken die positief ervaren worden in Brussel zijn: het grote werkaanbod (De Corte et al., 2003), het bruisende karakter van de stad (De Corte et al., 2003), de nabijheid van alles (De Corte et al., 2003; Vanmechelen et al., 2012), de vertrouwdheid, de non-conservatieve mentaliteit, het gebrek aan informele controle (Wirth, 1938), de anonimiteit (Milgram, 1970; Wirth, 1938), de vlotte vuilnisophaling en de vele groene parken (Vanmechelen et al., 2012). Vertrouwdheid, verworven door eerdere ervaringen, is bovendien de grootste drijfveer van alleenwoners om zich in Brussel te vestigen (Thomas, Serwicka & Swinney, 2015).

Op volgende vlakken ondervinden alleenwoners belemmeringen en zien zij werkpunten die voor verbetering vatbaar zijn: onveiligheid, taal, financiën, sociale aangelegenheden, mobiliteit, milieu en beleid.

Ten eerste is er het gevoel van onveiligheid (De Corte et al., 2003; Vanmechelen et al., 2012; Maslow, 1943; Thomas et al., 2015). Voorlopig is dit geen onoverkomelijk probleem, maar dat kan het wel worden (Fokkema et al., 1996). Specifiek vrouwen worden regelmatig lastig gevallen in het openbaar (Dejonghe, 2013; Livingston, 2015). Taal is ook een hindernis die gerelativeerd wordt. Toch doen er zich complicaties voor wanneer alleenwoners bediend willen worden in de officiële taal van hun keuze (Vanmechelen et al., 2012; Task Force Brussel, 2012). De hoge vastgoedprijzen zijn een derde drempel (Dejonghe, 2013; Fokkema et al., 1996; Vanmechelen et al., 2012; Thomas et al., 2015). Een stijging van deze prijzen kan voor een verhuis zorgen weg van de stad (Fokkema et al., 1996; De Corte et al., 2003). Positief is het grote werkaanbod (De Corte et al., 2003; Maslow, 1943). Desalniettemin wordt de aanzienlijke werkloosheidsgraad afgekeurd (Task Force Brussel, 2012).

Op vlak van vrije tijd blijkt er een gebrek aan aanbod op maat van alleenstaande ouders (Haddon & Silverstone, 1994). Met het beperkte budget van een alleenwoner wordt vaak geen rekening gehouden (Dejonghe, 2013; Klinenberg 2012). Tevens is het aantal activiteiten dat specifiek gericht is op alleenwoners te laag (Dejonghe, 2013; www.all1.be). In de stad ervaren de alleenwoners doorgaans een gesloten mentaliteit van de mensen naar elkaar toe (Warmenbol, 2007; Milgram, 1970; Body-Gendrot, 2000). Bovendien worden ze soms met argwaan bekeken indien bekend wordt dat ze alleen wonen (Jamieson & Simpson, 2013; Klinenberg, 2012; Le Blanc, 2014).

Betreffende het openbaar vervoer ontbreekt er een doorlopende service tijdens de nacht (Deka, 2014). Meer lijnen, haltes, informatieborden en een hogere frequentie zijn eveneens welkom (Deka, 2014; Body-Gendrot, 2000; Hine & Scott, 2000; Thomas et al., 2015). Voorts kunnen kinderstoeltjes op de fietsen van Villo! de mobiliteit van alleenstaande ouders vergroten (Lanzendorf, 2010). Inzake verkeer is de auto te aanwezig in het stadsbeeld (Fokkema et al., 1996; De Corte et al., 2003; Sheller & Urry, 2000). Er ontbreken faciliteiten voor fietsen en voetgangers (Sheller & Urry, 2000). Aanvullend is parkeerplaats vinden een heikel punt en ontbreekt er een parkeerbeleid geldig voor heel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (De Corte et al., 2003; Vanmechelen et al., 2012).

Omtrent milieu zijn er de volgende aandachtspunten: het tegengaan van verkommering en sluikestorten (De Corte et al., 2003; Deboosere, 2014; Vanmechelen et al., 2012; Thomas et al., 2015), nog kleinere vuilniszakken; dit in tegenstelling tot de literatuur (Williams, 2007), meer groen en ruimte (De Corte et al., 2003; Task Force Brussel, 2012; Thomas et al., 2015).

Tenslotte, met betrekking tot het beleid, voelen alleenwoners zich vaak aan de kant gezet (DePaulo, 2006). Ze ontbreken begeleiding bij hun leefsituatie en missen initiatieven die hen tegemoet komen in hun beperkingen (Maslow, 1943). Woonvormen specifiek voor alleenwoners worden niet gemist, maar co-housing te midden van een sociale mix kan wel op belangstelling rekenen (Jamieson & Simpson, 2013; Goodwin, 2014).

2. PRAKTISCHE EN BELEIDSAANBEVELINGEN

Uit de resultaten kwam naar voor dat alleenwoners zich door het beleid vaak aan de kant geschoven voelen. Dit ondervinden ze voornamelijk op vlak van financiën (Dejonghe, 2013; Klinenberg, 2012; www.all1.be). Een mogelijke oplossing is het herbekijken van de actuele manier waarop forfaitaire kosten worden benaderd. Ook kunnen extra stimulansen vanuit de overheid gegeven worden bij het verwerven van een eerste eigendom.

Bovendien hebben zij behoefte aan een goede begeleiding aangaande alle hindernissen die bij hun woon- en leefsituatie komen kijken. De oprichting van belangenvereniging All1 is een eerste stap in de goede richting.

Betreffende vrije tijd is er nood aan meer aanbod gericht op de alleenwoner en diens budget (Dejonghe, 2013; Klinenberg 2012). Er is vraag naar meer ontmoetingsactiviteiten en kortingen op maat. Een aanbeveling specifiek op alleenstaande ouders gericht is het implementeren van meer gelijklopende activiteiten voor ouders en hun kinderen (Haddon & Silverstone, 1994). Zo valt de last van het zoeken naar kinderopvang weg (Deboosere, 2014). Bovendien kan er in musea meer werk worden gemaakt van 'doe- en kijkboekjes' voor het vermaak van de kleinsten.

Om de mobiliteit van alleenwoners uit te breiden kan er inzake openbaar vervoer gekeken worden naar het verwezenlijken van een nachtelijke dienstverlening. Een uitgebreider en krachtiger netwerk is eveneens welkom (Deka, 2014).

Tenslotte is er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest extra nood aan: een grondiger taalbeleid op locaties waar dienstverlening primeert (Vanmechelen et al., 2012; Task Force Brussel, 2012), betere faciliteiten voor fietsen (Sheller & Urry, 2000), een gewestelijk parkeerbeleid (De Corte et al., 2003; Vanmechelen et al., 2012) en publieke openbare ruimte (Deboosere, 2014).

3. BEPERKINGEN EIGEN ONDERZOEK

Zoals elk onderzoek heeft ook dit onderzoek enkele beperkingen. Een eerst minpunt is dat dit onderzoek fenomenologisch van aard is. Er wordt gefocust op ervaringen, gedachten en belevenissen. Bevindingen kunnen dus niet gegeneraliseerd worden (Baarda, De Goede & Theunissen, 2012).

Een tweede opmerking betreft de respondenten. Er is een ongelijke verhouding tussen mannen en vrouwen. De totale populatie bedraagt 15 deelnemers, waarvan 6 vrouwen en 9 mannen. Tevens is het grootste deel in het bezit van een universitair diploma. Deze wanverhoudingen kunnen zorgen voor een vertekend beeld.

Tijd is een derde limitatie (Anderson, 2011). Voor het afwerken van dit onderzoek was één academiejaar uitgetrokken. Alleenwoners bestaan uit een grote groep en het beter duiden van hun noden vraagt om meer en grootschaliger onderzoek.

Een laatste beperking is het ontbreken van Franstalige respondenten in de onderzochte groep alleenwoners. De reden hiervoor is het volledig willen begrijpen en 'verstehen' van de respondenten (Van Nes, Abma, Jonsson & Deeg, 2010).

4. AANBEVELINGEN VERDER ONDERZOEK

Zoals reeds is aangegeven in de literatuur en het vorig onderdeel is er nood aan grootschaliger onderzoek naar de groeiende groep die alleenwoners vormen (Klinenberg, 2012). Dit om een diepgaander beeld te krijgen op de wensen van de alleenwoners. Bovendien kan er nauwkeuriger gekeken worden of kleine homogene groepen alleenwoners dezelfde behoeften hebben als de gehele heterogene doelgroep.

In dit onderzoek is er gepeild naar de stadsbeleving van een alleenwoner. Hier blijkt een gebrek aan onderzoek. Aannemelijk zou een vergelijkende studie zijn van de verschillen in stadsbeleving tussen alleenwoners en samenwoners.

Eveneens is de invloed van co-housing op het welbevinden van alleenwoners een thema dat om verder onderzoek vraagt (Jamieson & Simpson, 2013).

Tot slot blijken financiële en forfaitaire kosten een grote druk uit te oefenen op alleenwoners. Meer onderzoek naar de gevolgen van een wijziging in dit financiële systeem zou interessant kunnen zijn voor het vormen van nieuwe beleidsplannen (Lundström, 2009).

5. CONCLUSIE

Dit onderzoek peilt naar de noden en behoeften van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners. Er wordt een blik geworpen op de motieven om alleen te wonen en op de drempels die daarbij ervaren worden. Tevens wordt er nagegaan hoe alleenwoners het stadsleven in Brussel beleven. Het aantal alleenwonenden blijft wereldwijd stijgen en vooral in de steden valt deze toename op.

In de literatuur is er al heel wat onderzoek naar de prevalentie en oorzaken van dit fenomeen, maar onderzoek naar de gevolgen zijn schaars. In de literatuur lopen de oorzaken, oftewel motieven, van deze demografische stijging gelijk met de vaststellingen in dit onderzoek. Voorts stemmen de bevindingen omtrent gevolgen en drempels grotendeels overeen. Opmerkelijk verschil is het tegenspreken van een slecht eetpatroon bij alleenwoners. Aansluitend volgen de resultaten aangaande de beleving van de stad Brussel. Er is nauwelijks literatuur te vinden over hoe alleenwoners, in tegenstelling tot anderen, de stad beleven. Daarom wordt dit weinig tot niet besproken in de literatuurstudie. In de discussie worden deze bevindingen wel verklaard door nieuwe literatuur betreffende de stadsbeleving in het algemeen.

De voornaamste noden en behoeften van 25-45-jarige Brusselse alleenwoners zijn: een beter op hen afgestemd financieel beleid, een begeleiding op maat, een doorlopende dienstverlening van het openbaar vervoer tijdens de nacht en een breder vrijetijdsaanbod gericht op hen en hun budget.

Verder onderzoek naar deze groeiende groep blijft relevant en noodzakelijk. Dit opdat het beleid zich beter kan afstemmen op de behoeften van een significant deel van de bevolking. Tenslotte is het aangewezen om verschillende profielen van alleenwoners te onderzoeken, aangezien noden en behoeften niet veralgemeend kunnen worden.

BRONNENLIJST

- All1 [Website]. (z.j.) Geraadpleegd op 29 november 2015 via <https://www.all1.be>
- Anderson, C. (2011). Presenting and Evaluating Qualitative Research. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 74(8), 141.
- Australian Institute of Family Studies (AIFS). (2015). *Demographics of living alone*. Geraadpleegd op 27 november 2015 via <https://aifs.gov.au/publications/demographics-living-alone>
- Baarda, D.B., & De Goede, M.P.M. (2006). *Basisboek Methodieken en Technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, B., De Goede, M. en Theunissen, J. (2012). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Been, V., Gross, B. & Infranca, J. (2014). *Responding to Changing Households: Regulatory Challenges for Micro-Units and Accesory Dwelling Units*. New York: New York University School of Law, Furman Center for Real Estate and Urban Policy.
- Body-Gendrot, Sophie. (2000). *The Social Control of Cities? A Comparative Perspective*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Brown, J. W., Liang, J., Krause, N., Akiyama, H., Sugisawa, H., Fukaya, T. (2002). Transitions in living arrangements among elders in Japan: does health make a difference?, *The Journals of Gerontology*, 57(4), 209-220.
- Brown, W., Newman, T. (2005). *Latchkey Kids*. Tallahassee: William Gladden Foundation.
- Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA). (2015). *De 19 gemeenten in cijfers: Editie 2015*. Gewestelijke Overheidsdienst Brussel.
- Cacioppo, J., Patrick, W. (2008). *Loneliness: Human Nature and the Need for Social Connection*. New York: W. W. Norton & Company.
- Census 2011 – FOD Economie. (2011). *Census 2011*. Geraadpleegd op 24 mei 2015 via http://census2011.fgov.be/data/fresult/household-t_nl.html

- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). *CBS – Begrippen*. Geraadpleegd op 21 mei 2015 via <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=32>
- Coulson, N., Eiser, C., Eiser, J. (1997). Diet, smoking and exercise: interrelationships between adolescent health behavior. *Child: care, health and development*, 23(3), 207-2016
- De Corte, S., Raymaekers, P., Thaens, K., Vandekerckhove, B., François, G. (2003). *Onderzoek naar de migratiebewegingen van de grote steden in de drie gewesten van België*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- de Jong, A., van Hoorn, W. (1999). *Uit-huis-gaan en dan? Hotel mama*. Geraadpleegd op 22 oktober 2015 via <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/1B813EAA-7BEC-4348-9B01-9CD3390D029B/0/index1457.pdf>
- Deboosere, P. (2014). *Brussel, stad van de toekomst*. Interface Demography Working Paper, 2014/2. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- Dejonghe, C. (2013). *Carla Dejonghe presenteert enquêteresultaten rond alleenstaanden in Brussel*. Geraadpleegd op 21 mei 2015 via <http://www.carladejonghe.be/bericht/carla-dejonghe-presenteert-enquêteresultaten-rond-alleenstaanden-brussel>
- Deka, D. (2014). The Living, Moving and Travel Behaviour of the Growing American Solo: Implications for Cities. *Urban Studies*, 51(4), 634-654.
- DePaulo, B. (2006). *Singled Out: How singles are stereotyped, stigmatized, and ignored, and still live happily ever after*. New York: St. Martin's Press.
- Ellickson, R. (2008). *The Household: Informal Order around the Hearth*. Princeton: Princeton University Press.
- Europese Commissie, Eurostat. (2003). Trends in households in the European Union: 1995-2025. *Statistics in focus, Theme 3 – 24/2003*.
- Europese Commissie, Eurostat. (2011). *Population statistics at regional level*. Geraadpleegd op 19 november 2015 via http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_statistics_at_regional_level
- Europese Commissie, Eurostat. (2014). *Household compositions statistics*. Geraadpleegd op 19 november 2015 via http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Household_composition_statistics

- Europese Commissie, Eurostat. (2015). *Marriage and divorce statistics*. Geraadpleegd op 27 november 2015 via http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Marriage_and_divorce_statistics
- Fischer, C. (2014). *Lurching towards happiness in America*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Fussel, E., Furstenberg, F. (2005). The Transition to Adulthood during the Twentieth Century. *University of Chicago Press, 3/2005*.
- FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. (2009). Huishoudens en gezinnen in België. *Sociaal-Economische Enquête 2001 Monografieën, 4/2009*.
- Fokkema, T., Gierveld, J., Nijkamp, P. (1996). Big Cities, Big Problems: Reason for the Elderly to Move?. *Urban Studies, 33(2)*, 353-377.
- Geisel, C. (1996). Length of Widowhood: According to the Grave. *The Nebraska Anthropologist, 13*, 67-71.
- Goodwin, D. (2014). *Co-housing arrangements win popularity in Flanders*. Geraadpleegd op 7 mei 2016 via <http://www.flanderstoday.eu/living/co-housing-arrangements-win-popularity-flanders>
- Gordon, L. (2012). *Single-person Households on the Rise in Japan*. Geraadpleegd op 27 november 2015 via <http://blog.euromonitor.com/2012/03/single-person-households-on-the-rise-in-japan.html>
- Gordon, L. (2007). *One person households: Opportunities for consumer goods companies*. Geraadpleegd op 29 november 2015 via <http://blog.euromonitor.com/2007/09/one-person-households-opportunities-for-consumer-goods-companies.html>
- Gove, W., Hughes, M. (1981). Living Alone, Social integration, and Mental Health. *American Journal of Sociology, 78(1)*, 48-74.
- Haddon, L., Silverstone, R. (1994). *Lone Parents and Their Information and Communication Technologies*. SPRU/CICT Report Series, No. 12. Falmer: University of Sussex.
- Hine, J., Scott, J. (2000). Seamless, accessible travel: users' views of the public transport journey and interchange, *Transport Policy, 7(3)*, 217-226.

- Ho, J. (2015). The problem group? Psychological wellbeing of unmarried people living alone in the Republic of Korea. *Demographic Research*, 32, 1299-1328.
- Howitt, D. (2010). *Introduction To Qualitative Methods In Psychology*. Harlow: Pearson Education.
- Indicatoren voor een duurzame ontwikkeling. (2012). *Gezinsgrootte: eenpersoonsgezinnen*. Geraadpleegd op 27 november 2015 via <http://www.indicators.be/nl/indicator/gezinsgrootte-eenpersoonsgezinnen?detail=>
- Jamieson, L., Simpson, R. (2013). *Living Alone. Globalization, Identity and Belonging*. Basingstoke: Palgrave Macmillan Studies in Family and Intimate Life.
- Klinenberg, E. (2012). *Going Solo: The Extraordinary Rise and Surprising Appeal of Living Alone*. New York: The Penguin Group (USA) Inc.
- Kreider, R., Vespa, J. (2014). *The Historic Rise of One-Person Households: 1850-2010*. United States Census Bureau.
- Lanzendorf, M. (2010). Key Events and Their Effect on Mobility Biographies: The Case of Childbirth, *International Journal of Sustainable Transportation*, 4(5), 272-292.
- Larson, R. (1997). The Emergence of Solitude as a Constructive Domain of Experience in Early Adolescence. *Child Development*, 68(1), 80-93.
- Le Blanc, N. (2014). *Solo. Waarom steeds meer mensen alleenwonen*. Antwerpen: De Bezige Bij.
- Livingston, B. (2015). *Street Harrasment Statistics in Belgium (Cornell Survey Project, 2015) [Slides]*. Geraadpleegd op 8 mei 2016 via <http://www.slideshare.net/iHollaback/street-harassment-statistics-in-belgium-cornell>
- Lodewijckx, E. (2008). Veranderde leefvormen in het Vlaamse Gewest, 1990 – 2007 (en 2021). Een analyse van gegevens uit het rijksregister. *Studiedienst van de Vlaamse Regering Rapport, 2008/3*.
- Lodewijckx, E. (2010). Leefvormen in de centrumsteden, 1995 – 2007. Een analyse van gegevens uit het rijksregister. *De stad maakt het verschil!*, 41-72.
- Lundström, F. (2009). *The Living Alone Allowance as a Policy Response to Tackling Poverty: a sociological perspective*. Combat Poverty Agency. Working Paper Series 08/10.

- Maslow, A. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
Geraadpleegd op 8 mei 2016 via <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>
- Milgram, S. (1970). The Experience of Living in Cities. *Science*, 167(3924), 1461-1468.
- Morris, W., Sinclair, S., DePaulo, B. (2007). No Shelter for Singles: The Perceived Legitimacy of Marital Status Discrimination, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(4), 457-470.
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.
- Ramic, E., Pranjic, N., Batic-Mujanovic, O., Karic, E., Alibasic, E., Alic, A. (2011). The Effect of Loneliness on Malnutrition in Elderly Population. *Medical Archives*, 65(2), 92-95.
- Rosenfeld, M. (2007). *The Age of Independence: Interracial Unions, Same-sex Unions, and the Changing American Family*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Sheller, M., Urry, J. (2000). The City and the Car. *International Journal of Urban and Regional Research*, 24(4), 737-757.
- Task Force Brussel. (2012). *Eindrapport*. Geraadpleegd op 8 mei 2016 via http://brussel.vlaanderen.be/UserFiles/File/TFB_eindrapport_20120208.pdf
- Tay, L., Diener, E. (2011). Needs and Subjective Well-Being Around the World. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(2), 354-365.
- Thomas, E., Serwicka, I., & Swinney, P. (2015). *Urban demographics. Why people live where they do*. Londen: Centre for Cities.
- United Nations Statistics Division. (2014). *Demographic and Social Statistics*. Geraadpleegd op 1 december 2015 via <http://unstats.un.org/unsd/demographic/sconcerns/fam/fammeth.htm>
- van den Heuvel, J. (2008). *Oud worden in de grote stad, een goede keuze?* [Masterverhandeling]. Erasmus Universiteit Rotterdam. Geraadpleegd op 27 november 2015 via <https://thesis.eur.nl/pub/4630>
- Van Nes, F., Abma, T., Jonsson, H., Deeg, D. (2010). Languages difference in qualitative research: is meaning lost in translation? *European Journal of Aging*, 7(4), 313-316.

Vanmechelen, O., Verté, D., Teugels, H., Buffel, T., De Donder, L., Glorieux, M., ... Verté, E. (2012). *Zorgnoden en -behoeften: de kijk van de Brusselaar. Analyse van sterkten, zwaktes, kansen en bedreigingen van de Brusselse woonzorg*. Geraadpleegd op 8 mei 2016 via <http://www.woonzorgbrussel.be/sites/default/files/BehoeftenonderzoekBrusselseZorgVolledig.pdf>

Williams, J. (2007). Innovative solutions for averting a potential resource crisis – the case of one-person households in England and Wales. *Environment, Development and Sustainability*, 9(3), 325-354.

Warmenbol, L. (2007). Interetnisch contact en beeldvorming over allochtonen in gemengde stadsbuurten. Een Antwerpse case. *Migrantenstudies*, 4, 282-303.

Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way of Life, *American Journal of Sociology*, 44(1), 1-24.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Informed Consent

Bijlage 2: Interviewschema

Bijlage 3: Labelschema

Bijlage 4: Voorbeeldinterview

1. INFORMED CONSENT

INFORMED CONSENT

Kwalitatief onderzoek naar de beleving, noden en behoeften van 25-45 jarige alleenwoners in Brussel.

GEÏNFORMEERDE TOESTEMMING

Hierbij bevestigt de participant.....dat:

- Hij/zij vrijwillig deelneemt aan het interview in het kader van het onderzoek naar de beleving noden en behoeften van 25-45 jarige alleenwoners in Brussel. Dit onderzoek gebeurt in het kader van een masterproef binnen de opleiding agogische wetenschappen.
- Hij/zij voldoende werd ingelicht over het onderzoek (nl. doel, opzet,...) zodat hij/zij op gegronde wijze kon beslissen tot deelname.
- Er geen vergoeding is voor deelname aan het onderzoek.
- Hij/zij toestemming verleent om het interview op te nemen op audiomateriaal.
- Hij/zij toestemming verleent om gegeven informatie te gebruiken in het kader van het onderzoek. Hij/zij eveneens het recht heeft op inzage en correctie van deze gegevens.

Hierbij verklaart de student/onderzoeker Yasmin Van der Heyden dat:

- ✓ Zij de participant vrijwillige deelname verzekert aan het interview in het kader van het kwalitatief onderzoek. Dit betekent dat de participant zonder opgave van reden en ten allen tijde het onderzoek kan stopzetten.
- ✓ Zij het opgenomen materiaal (gegevens uit het interview) zal weergeven zoals werd gepresenteerd en geen data verzint, relevante data weglaat of onderzoeksresultaten vervalst.
- ✓ Zij de participant en zijn/haar gegevens zal behandelen met veel respect.

- ✓ Zij de gegeven informatie enkel zal gebruiken in het kader van het onderzoek en met respect voor de privacy. Dit impliceert dat zij niet verder zal doordringen dan nodig is voor het vooropgestelde onderzoeksdoel en dat zij gegevens zal anonimiseren.

Gelezen en goedgekeurd,

Gelezen en goedgekeurd,

De student-onderzoeker

De participant

Naam:

Naam:

Datum:

Datum:

Handtekening:

Handtekening:

2. INTERVIEWSCHEMA

Vooraf

Mijn naam is Yasmin Van der Heyden. Ik ben studente Agogische Wetenschappen aan de VUB en ik doe onderzoek naar alleenwoners in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Bedankt dat u vandaag tijd wou vrij maken voor dit interview.

Om de analyse van het interview zo vlot mogelijk te maken is letterlijk uittypen van het interview nodig. Bijgevolg zou ik graag uw toestemming krijgen opdat ik dit gesprek mag opnemen. De informatie die verkregen wordt via dit interview is en blijft strikt vertrouwelijk en zal enkel in kader van het onderzoek gebruikt worden. Bij het verwerken van de resultaten gebruik ik quotes uit het interview, maar deze zullen compleet anoniem zijn en dus ook niet te herkennen.

Uitleg + laten tekenen van Informed Consent.

Introductie

Voordat ik begin met het interview wil ik graag nogmaals kort toelichten waarover dit interview gaat. Ik doe onderzoek naar de noden en behoeften van 30-40 jarige alleenwoners in Brussel en dit in samenwerking met het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de VUB. Hiervoor interview ik een twintigtal alleenwoners op zoek naar hun ervaringen, motieven, drempels, ... Met de term alleenwoners bedoel ik iedere persoon die helemaal alleen woont, zonder vrienden/familie, ongeacht hun relatiestatus.

Zoals eerder vermeld zal alles wat hier vandaag gezegd wordt vertrouwelijk gehouden. Het interview zal ongeveer 60 minuten duren. Het kan zijn dat ik tijdens het interview aantekeningen voor mezelf neem. Zijn er nog vragen?

Indien u in de loop van het interview vragen heeft of wanneer u iets niet begrijpt, aarzel dan niet om mij te onderbreken en stel gerust uw vraag.

Dan starten we nu met het interview.

Eerst zou ik enkele gegevens willen vragen:

Persoonsgegevens

Hou oud bent u?

Wat heeft u gestudeerd?

Wat is uw beroep?

In welke gemeente woont u?

1 Motieven om alleen te wonen in Brussel

Hoofdvraag: Hoe lang woont u al alleen?

Subvragen:

- Was dat de hele tijd in Brussel?
- Kan u daar iets over vertellen?

Hoofdvraag: Wat waren (ooit) uw motieven om alleen te gaan wonen?

Subvragen:

- Wat waren (ooit) uw motieven om in Brussel te gaan wonen?
- Had u bepaalde verwachtingen toen u in uw Brussel kwam wonen?

Subsubvragen:

- *Bepaalde gemeente?*
- *Specifieke faciliteiten?*

Hoofdvraag: Was het een bewuste keuze om alleen te wonen?

Subvraag:

- Beantwoordt uw huidig leven aan de motieven en de verwachtingen die u had?

Subsubvragen:

- *Welke motieven blijken het belangrijkste?*
- *Welke het minst?*

Hoofdvraag: Wat zijn uw motieven om alleen te blijven wonen?

Hoofdvraag: Kent u andere alleenwoners die dezelfde motieven en verwachtingen hebben/hadden?

Subvraag:

- Hebt u veel contact met andere alleenwoners?

2 Alleen wonen in Brussel: Een ervaring en het beleven van eventuele drempels

Hoofdvraag: Woont u graag alleen?

Subvraag:

- Wat zijn de voordelen van alleen wonen?

Subsubvragen:

- *Voorbeeld?*
- *Wat is het belangrijkste voordeel?*

Subvraag:

- Wat zijn de nadelen van alleen wonen?

Subsubvragen:

- *Voorbeeld?*
- *Wat is het belangrijkste nadeel?*

Subvraag:

- Wat zijn de voordelen van wonen in Brussel?

Subsubvragen:

- *Wat zijn de beste faciliteiten die Brussel aanbiedt?*
- *Wat zijn de beste regelingen die de stad volgens u treft?*
- *Wat zijn de activiteiten die u het liefste doet? Waarom?*
- *In welke mate voldoet dit aan uw verwachtingen?*

Subvraag:

- Wat zijn de nadelen van wonen in Brussel?

Subsubvragen:

- *Wat zijn de slechtste faciliteiten die Brussel aanbiedt?*
- *Wat zijn de slechtste regelingen die de stad volgens u treft?*
- *Wat zijn de activiteiten die u het minst graag doet? Waarom?*
- *In welke mate voldoet dit aan uw verwachtingen?*

Hoofdvraag: Hoe gaat de stad Brussel volgens u om met alleenwoners?

Subvragen:

- Op vlak van financiën, woonst, praktische zaken, vrije tijd?
- Wat zou voor u het ideale leven in Brussel zijn als alleenwoner?

Subsubvragen:

- *Op vlak van financiën, woonst, praktische zaken, vrije tijd, omgeving?*
- *Wat moet er anders?*

Subvraag:

- Wat kan het alleen wonen in een stad als Brussel aangenamer en gemakkelijker maken?

Subsubvragen:

- *Op vlak van financiën, woonst, praktische zaken, vrije tijd, omgeving?*
- *Waar hebt u nood aan?*

Subvraag:

- Zou u graag meer zeggenschap hebben als inwoner?

Subsubvragen:

- *Over welke zaken dan?*
- *Hoe zou u dat zien?*
- *Zijn er zaken die ontbreken?*
- *Voelt u een verbondenheid met Brussel?*
- *Woont u hier graag?*

Subvraag:

- Hebt u ooit nog in een andere stad dan Brussel gewoond?

Subsubvragen (indien ja):

- *Welke stad/steden?*
- *Wat waren de verschillen/gelijkenissen met Brussel?*
- *Wat was er beter/slechter dan in Brussel?*

Hoofdvraag: Bent u anders over alleen wonen gaan denken nu u effectief alleen woont?

Subvraag:

- *Zo ja, hoe dacht u er dan vroeger over, en hoe nu. Voorbeeld?*

Hoofdvraag: Bent u anders over wonen in een stad gaan denken in vergelijking met vroeger?

Subvraag:

- Voorbeeld?

Hoofdvraag: Zijn er drempels die uw leven bemoeilijken?

Subvraag:

- Op vlak van financiën, woonst, praktische zaken, vrije tijd?

Subsubvraag:

- *Wat zijn de belangrijkste?*

Subvraag:

- Zijn er drempels die er voor zouden kunnen zorgen dat u niet meer alleen zou willen wonen?

Subsubvraag (indien meerdere):

- *Welke weegt het zwaarst door?*

Subvraag:

- Zijn er drempels die er voor zouden kunnen zorgen dat u niet meer in Brussel zou willen wonen?

Subsubvraag (indien meerdere):

- *Welke weegt het zwaarst door?*

Afsluiting

Ziezo, het interview zit er op. Hebt u nog een vraag? Of zou u nog iets willen zeggen?

Indien u later nog iets wil toevoegen of een opmerking heeft in verband met het interview mag u mij altijd contacteren.

- Indien gewenst: meer informatie geven over de mogelijkheid tot inkijken van het afgerond onderzoek.

Bij deze een klein cadeautje om u te bedanken voor uw tijd en medewerking. Bedankt!

❖ **Profiel**

- *Sociaal contact*
 - Alleenwoners in sociale cirkel
 - Op zoek naar nieuwe contacten
 - Tevreden met de huidige contacten

- *Activiteiten*
 - Bijscholing / Cursussen
 - Café / Uitgaan
 - Cultuur
 - Familie
 - Gemeenschapscentra
 - Sport
 - Verenigingsleven
 - Vrienden thuis bezoeken
 - Vrijwilligerswerk

- *Eetgedrag*

- *Inpraak in beleid*
 - Nood aan meer zeggenschap
 - Geen nood aan meer zeggenschap

❖ **Motieven alleen wonen**

- *Alleen wonen*
 - Relatiebreuk
 - Zelfstandigheid (onafhankelijk van ouders)
 - Vrijheid
 - Rust

- *Alleen blijven wonen*
 - Voorlopige stap
 - Bewuste keuze

❖ **Drempels alleen wonen**

- *Activiteiten alleen doen*

- *Eenzaamheid*
 - *Sociaal*
 - *Rust*

- *Financiën*
 - Huren versus Kopen

- *Gezondheid*

- *Huishouden*
- *Praktische zaken*
- *Kinderopvang*

❖ **Ervaring Brussel**

- *Onveiligheid*
- *Taal*
- *Economie*
 - Financiën
 - Werk
- *Sociaal*
 - Aanbod vrije tijd
 - Aanbod eet- en drinkgelegenheden
 - Grote bruisende stad
 - Nabijheid van alles
 - Vertrouwdheid
 - Diversiteit
 - Mentaliteit
 - Anonimiteit
- *Mobiliteit*
 - Openbaar vervoer
 - Verkeer
 - Parkeerbeleid
 - Bewegwijzering
- *Milieu*
 - Vuiligheid en vuilnisophaling
 - Ruimte
 - Groen
 - Luchtkwaliteit
- *Beleid*
 - Alleenwoners versus Samenwoners/Expats/Studenten/...
 - Woonvormen alleenwoners
 - Onderwijs
 - Onderneming starten
 - Begeleiden van nieuwkomers
 - Administratieve chaos

4. VOORBEELDINTERVIEW

Interview Respondent 10 (13/03/2016)

Legende:

Y = Yasmin

R = Respondent 10

Y: Ok, we gaan beginnen met de gemakkelijkste vragen. Hoe oud bent u?

R: 33.

Y: En waar bent u geboren?

R: In Roeselare.

Y: En wat heeft u gestudeerd?

R: Ik heb eerst Kunstwetenschappen gestudeerd en daarna ook nog een jaar Journalistiek.

Y: En wat is uw beroep?

R: Ik ben eindredacteur op de radio.

Y: Hoe lang woont u al alleen?

R: Ik heb eigenlijk altijd alleen gewoond. Sinds ik van mijn studies kom. Ik heb op kot gezeten en daarna ben ik hier in Brussel ook naar een appartement beginnen zoeken. Maar ik heb altijd alleen gewoond.

Y: Dus dat was de hele tijd in Brussel?

R: Ja. Ik heb daarvoor vier jaar in Gent gestudeerd en daar ook alleen op kot gezeten, maar het laatst jaar heb ik in Brussel gestudeerd en blijven hangen sindsdien.

Y: En wat waren ooit de motieven om alleen te gaan wonen?

R: Goh, het is een beetje zo gelopen. Ik bedoel, het was voor mij heel duidelijk dat ik na mijn studies zelfstandig wilde wonen, dat ik niet bij mijn ouders ging blijven hangen. Ook omdat ik in de stad, in Brussel wou blijven, en helemaal niet naar West-Vlaanderen wou ofzo. Dus ik had enorm die drang om zelfstandig te zijn en ja, dan is het ook zo gelopen dat ik nooit echt in een lange relatie ben verzeild geraakt, anders had ik misschien wel al met iemand samengewoond, maar het is anders gegaan in mijn leven tot nu toe.

Y: En had u bepaalde verwachtingen, u kwam dan van Roeselare en Gent, maar had u bepaalde verwachtingen ten opzichte van Brussel, van 'mijn leven in Brussel gaat zo zijn' of ... ?

R: Euhm, ik heb wel altijd in een stad willen wonen. Dat is voor mij altijd zeer duidelijk geweest en Brussel is zo een beetje de grootste stad die er te vinden is in België, euhm, maar ik bezoek ook graag steden in het buitenland. Ik sta nu op het punt om een paar maanden naar Berlijn te gaan, dus de stedelijke omgeving is gewoon de omgeving waarin dat ik mij het beste voel. Euhm, dus in dat opzicht, had ik daar verwachtingen van... ? Het was meer voor mij, allé, ik heb er mij nooit vragen bijgesteld, dat leek mij voor mij het meest logische om te doen.

Y: En hoe dacht u dat een stad ging zijn? Want Roeselare is niet zo groot.

R: Ik heb daar natuurlijk in mijn kindertijd gewoond, maar ik ben wel opgegroeid in Brugge, dus dat is ook al iets meer... stad, maar natuurlijk veel kleiner en totaal niet te vergelijken. Brugge

heeft geen grootstad-gevoel natuurlijk he. Euhm, maar dit even ter verduidelijking, stel gerust verder.

Y: Ah ok, Brugge, dat is ook wel een stad natuurlijk.

R: Ja, goh, er zijn zeker verschillen. Natuurlijk, Brugge is heel monocultureel, nu is dat aan het veranderen, maar toen ik er opgroeide was het heel monocultureel. Dus in dat opzicht is Brussel iets helemaal anders en dat was eigenlijk voor mij de grootste aanpassing toen ik hier kwam wonen. Maar verder denk ik, waar ik vooral naar verlangde en waarom ik vooral in zo'n grote stad wilde wonen was ergens dat er een zeer groot cultureel aanbod was en er eigenlijk geen ruimte is voor verveling, want er gebeurt heel veel tegelijkertijd en ik wou zijn op de plaats waar het gebeurde.

Y: U woont nu in Schaarbeek. Is er een bepaalde reden dat het deze gemeente is geworden en niet een andere gemeente?

R: Ja, het is eerst een beetje toevallig gegaan want toen ik hier een jaar kwam studeren had ik een kot nodig. Ik vond geen kot en toen kon ik terecht bij vrienden van mijn ouders en die woonden in Schaarbeek. Maar ik ben toen op VRT stage beginnen lopen en ja, VRT ligt in feite ook in Schaarbeek. Dus toen ik uit dat kot wegging en mijn eerste eigen appartementje zocht bleef ik wel daar in de buurt zoeken. En toen ik na een aantal jaar besloot om zelf een appartement te kopen, toen was het voor mij wel heel duidelijk dat ik vooral hier, in Schaarbeek, wilde blijven. In dit deel van Schaarbeek ook, euhm, omdat... Het is dicht bij mijn werk, dus dat is wel belangrijk en het is ook dicht bij het centrum. Ik vind dat ik van hieruit heel gemakkelijk raak op de plaatsten waar ik moet zijn. Maar wat dat ook wel belangrijk was, was dat Schaarbeek enigszins nog betaalbaar was voor een alleenstaande op dat moment en bijvoorbeeld, ja, ik ga heel graag wandelen in Ukkel en Elsene ga ik ook graag naartoe, maar dat zou ik mij nooit kunnen permitteren. En ik vind ook wel dat Schaarbeek een iets correcter beeld geeft van wat Brussel is. Want als je meer naar die gemeentes zoals Elsene of Ukkel gaat, dan zit je echt bij een upper-class, terwijl Brussel heeft eigenlijk de extremen langs alle kanten en ik vind, in Schaarbeek ben je zo een beetje bij het gemiddelde. En in dat opzicht voel ik mij er zelf ook veel meer thuis.

Y: En het leven als alleenwoner, had u daar een bepaald beeld van?

R: Nee, eigenlijk heb ik daar nooit zo bij stil gestaan. Euhm, maar ik denk wel dat alleen wonen veel makkelijker is in een stad dan buiten de stad. Net omdat er in de stad heel veel mogelijkheden zijn om dingen te doen, ook als je alleen bent. Dan hangt natuurlijk een beetje af van je eigen ingesteldheid, maar bedoel je kan 's avonds naar de bioscoop, naar een concert, naar een theatervoorstelling. Op zich zijn dat dingen die je alleen kan doen, het is fijn als je ze met anderen kan doen, maar het is geen probleem om ze alleen te doen. Euhm, en ik denk ook, ik ben zelf zo minder op zoek naar ontmoetingsmomenten, maar op zich zijn er heel veel mogelijkheden om anderen te ontmoeten, ook als alleenstaande. Je hebt dingen zoals MeetUp en ja, ik volg hier ook avondlessen, taallessen. Dus dat zijn allemaal dingen waar je andere mensen tegenkomt die ook alleen zijn dus in dat opzicht vind ik het iets makkelijker omdat hier te doen dan wanneer je pakweg in, weet ik veel, Zaventem woont ofzo.

Y: En het alleen wonen, ziet u dat als een voorlopige stap?

R: Ja, goh. Ik heb nooit bewust gezegd van 'voilà, ik woon alleen en ik blijf alleen', maar ik heb wel altijd goed alleen mijn plan kunnen trekken. Maar ik sluit zeker niet uit dat dat ooit nog anders

wordt, dus ik heb er niks op tegen als hier iemand zou intrekken ofzo. Maar ik probeer anderzijds zo goed mogelijk mijn plan te trekken want er zijn ook mensen die ongelukkig zijn door het alleen zijn en dat wil ik ook niet zijn. Ik wil niet het gevoel hebben dat er allerlei dingen niet in orde zijn omdat ik alleen ben, dus ik ben er zo redelijk gematigd in.

Y: En stel dat je iemand zou leren kennen, zou je dan in Brussel blijven wonen? Zou je zien ouder worden in Brussel?

R: Ja, goh, het is daar heel moeilijk om daar uitspraken over te doen, bedoel, het leven verandert, allé, het hangt er een beetje van af wat er op je pad komt in het leven. Stel dat ik iemand ontmoet die ergens anders woont en daar graag wil blijven... Maar anderzijds gaat voor mij die stedelijke omgeving altijd de plek zijn waar ik wil zijn, dus ik kan mij niet voorstellen dat ik ergens ga wonen in een suburb in een huis met een tuin. Wat ik bijvoorbeeld een vriendin van mijn heb zien doen die ook lang alleenstaand was, ook hier in Schaarbeek woonde, die heeft iemand ontmoet die ergens op het platteland in Wallonië woont en die daar niet weg kon wegens..., hij had ook al kinderen die daar school lopen en dat soort toestanden. Dus zij woont daar nu ook en telkens als ik daar naar toe gaan heb ik daar heel gemengde gevoelens over, omdat ik wel zie dat zij heel gelukkig is in haar nieuwe situatie, in haar nieuw leven, maar ik weet dat ik daar zelf heel ongelukkig van zou worden om in zo'n context te wonen. Dus in dat opzicht denk ik toch dat ik echt ga kiezen voor Brussel, of er toch alles aan ga doen om hier te blijven, ook al zijn er natuurlijk soms dingen die mij storen aan Brussel. Euhm, maar bon, ik denk dat je dat een beetje hebt bij elke omgeving waar je woont.

Y: En ziet u binnen uw sociale cirkel ook veel andere alleenwoners? Merkt u dat dat aandeel groter is?

R: Ja, ik moet zeggen, in mijn vriendenkring zijn er vooral koppels, maar dat heeft er mee te maken denk ik dat de meeste van mijn vrienden mensen zijn die ik echt nog ken van tijdens mijn studies. Sommigen waren toen ook al koppel. Euhm... Maar bijvoorbeeld ik merk het eerder op mijn werk ofzo. Ja, of als ik naar die taallessen ga. Dan merk ik inderdaad wel van 'er zijn eigenlijk heel veel mensen die alleen wonen'. Maar in mijn directe vriendenkring minder.

Y: En woont u graag alleen?

R: Ja, eigenlijk wel. Allé, ja, soms denk ik, bijvoorbeeld voor mij is het heel belangrijk dat ik 's ochtends op mijn gemak kan opstaan, rustig kan ontbijten en mijn krant kan lezen. En dan denk ik zo vaak van 'goh, als ik hier constant iemand zou hebben, dat zou voor mij ook een aanpassing worden', dus in dat opzicht woon ik eigenlijk wel graag alleen. Alleen zijn er soms ook momenten dat je niet alleen wilt zijn en dan is het soms vervelend om op dat moment gezelschap te vinden, omdat ja, die vriendenkring waar ik het dan over heb, iedereen heeft zijn eigen leven, zijn eigen verplichtingen. Maar op zich vind ik het wel ok.

Y: En wat zijn zo de belangrijkste voordelen van het alleen wonen?

R: Vooral eigenlijk die vrijheid die je hebt en die zelfstandigheid. Je kan eigenlijk op elk moment van de dag zelf beslissen wat je gaat doen zonder dat je met allerlei omstandigheden rekening moet houden, dus dat is wel iets waar ik van geniet. En goh, ja ik denk dat dat eigenlijk het voornaamste wel is.

Y: En zijn er ook nadelen dan?

R: Die nadelen zijn vaker praktisch van aard en dat heeft dan te maken met, ja, je moet alles ook alleen doen en je bent voor alles alleen verantwoordelijk. Dat betekent, je moet ook alle rekeningen alleen betalen, dat is wel degelijk een verschil dat je merkt. Euhm, ik heb nu een auto en soms ben ik aan het overwegen om die weg te doen, omdat een auto uiteindelijk heel duur is en een koppel, ja, die deelt die kosten. Euhm, er zijn op dit moment bij ons ook problemen in het gebouw, er moeten werken gebeuren, er zijn bureaus die niet betalen, dat zijn zo van die vervelende situaties en als je dan als alleenstaande vrouw daar tegen moet opkomen, dan moet je echt alweer..., dan krijg je zo het gevoel dat je de gemeenste kant in jezelf naar boven moet halen en dat is iets makkelijker als je weet er staat iemand achter mij ofzo. Dus dat zijn soms wel dingen waardoor dat ik denk van 'pfoeh'.

Y: Ok, en dan, u hebt het daarnet al een beetje gezegd, dat er af en toe niemand is wanneer u daar nood aan heeft. Hebt u ook vaak het gevoel dat u alleen bent, maar dan eerder richting de eenzame kant?

R: Goh, ik voel mij eigenlijk niet eenzaam omdat ik ook iemand ben met een heel druk leven. Ik heb een job die heel veel tijd in beslag neemt en waar ik ook met heel veel mensen in contact kom. Euhm, nu het voorbije jaar heb ik zo, ja, ik had iemand leren kennen, dat is niets geworden, ik heb daar enorm veel verdriet over gehad en ik voelde bij mijzelf toen ook zo die, die reflex van bijna hier in mijn cocon mij terug te trekken en ik zag er tegenop om onder mensen te komen op bepaalde momenten en dat zijn natuurlijk momenten waar dat je aan het afglijden bent richting eenzaamheid. En gelukkig heb ik dan vrienden die dat ook zien en die aan de slag gaan om, ja, daarover te praten en om te zorgen dat dat niet gebeurt, maar zo zijn er wel van die momenten waarop dat je komt, waar je het risico hebt om naar die eenzaamheid te gaan. En ik maak mij soms ook wel zorgen, over de toekomst dan, omdat heel lang waren mijn vrienden nog niet gesetteld, ze waren wel koppels, maar ze leefden allemaal nog een beetje het studentenleven, maar heel veel mensen beginnen nu ook kinderen te krijgen, dus die prioriteiten verschuiven ook. Het wordt veel moeilijker om met mensen af te spreken, dus ik denk dat ik nu wel een beetje op zo'n moment zit van 'welke stappen moet ik nu ondernemen dat ik inderdaad niet eenzaam word'. Dus het is wel een angst die ik heb naar de toekomst toe.

Y: Ja, ok. Ok, en terug naar het wonen in Brussel. Wat zijn de voordelen van hier te wonen?

R: Wat ik zeker een voordeel vind, ik ga er graag op uit, ik ga graag is een dag naar Parijs, of weet ik veel Amsterdam en ja, je hebt zo'n perfecte verbindingen hier, je moet niet eerst nog een trein nemen naar Brussel en dan... Dus dat vind ik zeker een voordeel. Ja, en wat ik daarnet al zei, dat grote culturele aanbod vind ik ook, dat vind je nergens anders en wat dat ik ook heel aantrekkelijk vind is dat internationale aspect en dat je hier omringd bent door verschillende talen, dat je omringd bent met verschillende achtergronden, verschillende verhalen en ja, dat vind ik wel heel interessant.

Y: En wat zijn volgens u de beste faciliteiten die Brussel aanbiedt, dus op vlak van bijvoorbeeld het culturele, of op andere vlakken?

R: Heel concrete plekken?

Y: Bijvoorbeeld, of misschien kan ik eerder vragen achter de activiteiten die u het liefste doet?

R: Ja, wat ik fantastisch vind zijn dingen zoals het Kunstenfestival des Arts, dat zijn culturele huizen hier zoals..., bijvoorbeeld Muntpunt is een plek waar ik heel graag kom, ik vind dat een heel fijne bibliotheek, ik vind dat ook leuk om daar gewoon even te komen, een boek uit het rek te nemen en wat in te kijken. Cinematek vind ik een heel fijne plek, omdat ik zelf enorm van film houd, maar dat is ook iets uniek, dat is iets wat je nergens anders hebt in België, een plek waar stille film wordt getoond, dat soort dingen. Euhm, en dan zijn er natuurlijk zo een beetje de gebruikelijke plekken waar ik kom, ook deels voor mijn werk, dat is Bozar, het Kaaitheater, maar dat vind ik zo zeker wel een troef. En wat ik ook heel mooi vind aan Brussel, dat zijn toch wel de vele parken die hier zijn, zeker in de zomer, ik vind dat echt een verademing. Ook het feit, wat dat ik leuk vind is dat er heel veel markten zijn, ik ben nogal bezig met gezonde voeding, goed koken en ik vind dat in een stad als Brussel iets makkelijker omdat je hier net ook een instroom hebt van een soort hoger-opgeleide mensen die ook met dat soort dingen bezig zijn waardoor je ook een aanbod hebt daarvoor. En dat zijn allemaal echt dingen die ik veel minder op andere plekken, allé, ik denk in Gent, in Antwerpen ook wel natuurlijk, maar ja toch, dat zijn zo de dingen.

Y: En kookt u veel zelf?

R: Ja, dat wel. Euhm, en eigenlijk heb ik dat altijd heel belangrijk gevonden om voor mijzelf te zorgen als alleenstaande, want ik merk bij veel mensen dat die eigenlijk inderdaad de moeite niet nemen om voor zichzelf te koken, die ook naar een frietkot, of die nemen een afhaalmaaltijd mee, of zo iets dat je moet opwarmen in de microgolfoven en dat heb ik nooit willen doen. Ik vind dat heel belangrijk om gewoon zelf, en dat is zeker niet elke avond, maar wat ik bijvoorbeeld doe is in het weekend heel veel groenten kopen en dingen vooruit maken en die in de vriezer steken.

Y: En hebt u, als u in de winkel iets koopt, last van dat dat meestal in grotere verpakkingen is?

R: Ja, maar ik vind dat dat al veel veranderd is. Ik vind dat je echt al bijvoorbeeld voorverpakte sla in kleinere porties begint te zien en ik eet zelf niet veel vlees, maar als ik dan is vlees eet vind ik toch dat er meer en meer kleinere porties op de markt zijn. Soms heb ik het gevoel, misschien is dat omdat er in Brussel zo veel alleenwonenden zijn dat ze daar mee rekening houden. Maar voor de rest, ja, groenten kan je eigenlijk zelf kiezen hoeveel je er koopt, zeker als je naar een markt gaat ofzo, allé, op dat vlak heb ik niet veel problemen.

Y: En u hebt dus een auto, maar gebruikt u ook het openbaar vervoer?

R: Zeer veel, meer dan de auto. Euhm, ja, ik heb een abonnement, dus hier in Brussel doe ik al mijn verplaatsingen met de metro, de bus, de tram. En ja, als journalist mag ik gratis met de trein reizen, daardoor doe ik eigenlijk ook wel veel treinreizen. Die auto gebruik ik vooral als ik weet dat ik ergens langer ga blijven en niet meer terug geraak met de trein.

Y: En het openbaar vervoer in Brussel, is dat goed zoals het is of ziet u verbeteringen mogelijk?

R: Ja, goh, waar ik nu woon ben ik wel redelijk goed omringd. Ik heb een aantal busverbindingen die mij echt brengen naar de plekken waar ik moet zijn. Maar als ik bijvoorbeeld naar de andere kant van Schaarbeek wil gaan, bijvoorbeeld richting de bibliotheek van Schaarbeek ofzo, dan is het veel moeilijker, dan heb ik geen directe verbinding en moet ik al bijna ergens overstappen, dus daarom is het voor mij veel logischer om richting Muntpunt te gaan bijvoorbeeld, dus ik woon wel in Schaarbeek maar ik ben eigenlijk veel meer gericht op Brussel-centrum gewoon omdat die

verbinding makkelijker is, waardoor ik veel minder voeling heb met wat er in Schaarbeek leeft of gebeurt. Dus op dat vlak vind ik dat ze dat soms een beetje raar gelegd hebben. En ja, natuurlijk, ik vind sowieso een metro gaat sneller dan een bus die ook nog vast zit in het verkeer, dus wat mij betreft zouden er meer metrolijnen mogen zijn. Ik weet, ze zijn nu een nieuwe aan het bouwen, maar daar zal ik zelf niet zo veel aan hebben, want die ligt de andere kant op. Dan bijvoorbeeld waar ik werk, op de VRT, er is ook geen metroverbinding van de VRT naar een station bijvoorbeeld en dat zijn zo dingen waarvan ik denk, dat zou logischer kunnen, maar over het algemeen vind ik wel dat ik goed bediend word door de MIVB.

Y: En bijvoorbeeld 's avonds na middernacht stoppen ze dan met rijden, hebt u daar soms last van als u ergens vandaan moet komen?

R: Ja, wat mij betreft zouden die de hele nacht mogen doorrijden, enfin, het is niet dat ik zo vaak tot een gat in de nacht ergens zit, maar het inderdaad wel altijd iets om rekening te houden van 'goh, ik moet wel die tram of die bus hebben'. En in het weekend zijn er dan nachtbussen, maar dat is dan één per half uur, dus allé, daar moet je ook heel goed opletten, dus ja, ik snap natuurlijk ook dat dat ontzettend veel kost, dus je moet daar dan ergens in afwegen, zijn er veel mensen die dat gebruiken? Maar ik denk dat er veel minder auto's zouden gebruikt worden hier in de stad als ze daar meer aan zouden doen, dus wat dat betreft zou ik dat zeker zien zitten.

Y: En zijn er dan ook nadelen aan het wonen in Brussel?

R: Euhm, ja, zeker en vast. Voor een stuk vind ik het nadeel toch de meertaligheid, allé, langs de ene kant vind ik dat een heel positief ding, maar voor veel praktische zaken is dat vaak heel moeilijk. En zeker, ik ben dan ook Nederlandstalig, ik moest onlangs een loodgieter vinden, dan ga je er van uit, je komt sowieso terecht bij iemand die Franstalig is en ik vind dat vaak lastig want ik weet sowieso al niet veel van dingen waar loodgieters mee bezig zijn, dus zelfs in het Nederlands vind ik het al moeilijk om daar over te praten of vragen te stellen, laat staan in het Frans, wat ik wel goed spreek, maar toch niet je eigen taal is. Als een loodgieter mij een hele uitleg begint te doen dan zijn er veel dingen die mij ontgaan en dat vind ik vervelend, als alleenstaande heb je wel die eigen verantwoordelijkheid dus je moet alles zelf wel goed gehoord hebben, je hebt niet iemand anders aan wie je het nog is kunt vragen. Dus dat vind ik zo een beetje een nadeel. En ja, dan zijn er natuurlijk zo de gebruikelijke dingen waar je je soms aan ergert. Euhm, hoe moet ik dat zeggen, er zijn natuurlijk heel veel mensen in een stad en heel veel mensen hebben verschillende ideeën of waarden en dan erger ik mij soms wel is aan mensen die zich slecht gedragen op de bus of mensen die zomaar afval neerpoten om het even waar, maar dat zijn zo de typische grootstedelijke problemen denk ik. Wat dat ergerlijk is in Brussel is dat er vaak weinig aan gedaan wordt. Dat dat toch wel heel moeilijk is om hier dingen te veranderen in de stad. Euhm, ja, ik had ook zo is een heel gedoe met een parkeerkaart die ik moest aanvragen en dan beland je toch zo in die administratieve mallemeden en chaos en onlogische zaken. Ik denk dat dat wel iets typisch Brussel is, met die verschillende gemeenten, dus dat is iets waar ik mij vaak wel een beetje aan erger.

Y: En zijn er dan bijvoorbeeld activiteiten die u graag zou willen doen, maar niet doet omwille van welke reden dan ook?

R: Goh, natuurlijk ja, ik heb een heel drukke job waardoor dat er eigenlijk weinig tijd overblijft voor andere activiteiten. Euhm, er is zo'n tijd geweest dat ik dacht van ik zou wel is... Enfin, ik lees

soms initiatieven in Gent of in Antwerpen waar mensen samen moestuinen bewerken of waar je zo van die collectieve moestuinen hebt waar je dan dingen kan gaan plukken. Ik denk dat dat in Brussel ook wel bestaat, maar ik vind daar dan toch moeilijker aansluiting bij omdat dat toch vaker ééntalig, Franstalige initiatieven zijn en om één of andere reden blijft dat toch een barrière, dus dat soort dingen bijvoorbeeld.

Y: Ok, en hebt u ook het gevoel dat Brussel anders omgaat met alleenwoners dan met samenwoners? Merkt u daar een verschil?

R: Ik heb mij daar eerlijk gezegd nog niet zo in verdiept. Ik kan mij voorstellen dat er wel een verschil bestaat, bijvoorbeeld, ja, je betaalt wel dezelfde belastingen. Dus ik denk niet dat ze daar verschil in maken, euhm, maar ik voel mij zeker niet gediscrimineerd, op geen enkel vlak ofzo.

Y: En dit huurt u?

R: Dit is mijn eigendom, ik heb het gekocht.

Y: En was dat gemakkelijk om te kopen, financieel gezien?

R: Euh, nee. Omdat het is sowieso een serieuze investering en de prijzen in Brussel zijn ook heel hoog voor een alleenstaande, ik bedoel voor een alleenstaande uit de middenklasse met een gemiddelde job. Ik kan mij voorstellen, als je ergens consultant bent en je hebt een riant maandloon dat dat misschien anders is, maar dat is niet in mijn geval. Ja, en dan merk je... Ik heb heel lang gezocht naar een appartement omdat heel veel dingen waar je terechtkomt zijn dan van die appartementen in die echt grote woontorens, wat ik ook niet wilde, daar wilde ik niet terechtkomen of dat zijn kleine dingen, ik was niet op zoek naar een groot appartement ofzo, maar ik wilde wel op meer dan 50m² wonen, dus ja, dat is toch een hele zoektocht geweest.

Y: En qua woonvormen die er nu zijn, stel dat ze dingen renoveren of bijbouwen, zou u het goed vinden als er meer gekeken wordt naar alleenwoners?

R: Ja, ik denk, het moeilijk daaraan is natuurlijk dat mensen die alleen wonen gaan, zoals ik, er niet altijd van uit dat ze alleen gaan blijven, euh, en dan vind ik bijvoorbeeld het fijne aan dit appartement, hier is nog ruimte voor uitbreiding. Allé, ik bedoel, hier kan nog gemakkelijk iemand bij komen wonen. Maar anderzijds zou het toch wel welkom zijn omdat elke plek waar je woont, een plek is ook altijd een tijdelijke plek, en als er iets verandert in je leven kan je op zoek gaan naar een andere plek. En in dat opzicht zou het misschien toch financieel meer ademruimte gegeven hebben als je weet van: je kan als alleenwoner ergens terecht in een plek die echt ook in orde is, die aangenaam is om te wonen. Want dat gevoel had ik inderdaad wel, door het feit dat je alleen bent ben je bijna gedoemd om in een mottig appartement te wonen. Terwijl soms zie je van die initiatieven zo, ze hebben ergens in Molenbeek, denk ik, een passiefbouw gemaakt, een mooi appartement dat ook ecologisch helemaal in orde is en dat was dan heel tof, een sociaal woningcomplex. Ook al een zwakkere groep die vaak over het hoofd wordt gezien, die vaak in slechte huizen zit. Ik weet dat ik toen ook dacht van 'goh, ik zie dat ook nog wel zitten om op zo'n plek te wonen'. En effectief, waarom het ook niet zo opvatten dat er een mix is, ik zou het ook vreselijk vinden om in een blok te zitten met alleen maar alleenwoners, dus als je een mix hebt van gezinnen, alleenwoners, jong, oud..., dan denk ik 'dat zou perfect zijn'.

Y: En stel dat er op geen enkel vlak een probleem zou zijn, wat zou voor u het ideale leven in Brussel zijn als alleenwoner? Zou er iets veranderen?

R: Goh, weinig denk ik. Enerzijds zou ik misschien zeggen, enfin, ik was onlangs bij mensen die hier in Schaarbeek echt wel in een mooi herenhuis wonen, ook met een tuintje bij en dan denk ik van 'zo'n tuin zou ik misschien ook wel zien zitten of een terrasje waar ik een aantal bloembakken kan zetten', dat is zo het enige waar ik aan denk, maar die behoefte wordt dan ergens opgevangen door het feit dat ik wel veel mooie parken in de buurt heb. Euhm, voor de rest denk ik dat mijn wensen zich niet echt zouden, allé, dat ik hier in Brussel niet veel zou veranderen aan mijn leven. Als ik meer geld zou hebben, zou ik eerder op zoek gaan naar een soort verlengstuk, dak ergens ook een woonst in het buitenland zou willen hebben of aan de zee of weet ik veel wat. Dus het zou eerder, ik zou op zoek gaan naar een aanvulling op mijn leven in Brussel, maar op zich zou ik dit niet veranderen.

Y: En zijn er nu nog dingen waarvan u denkt 'als dat nu zou veranderen dat zou het leven hier toch een stuk aangenamer maken'? Dingen die ontbreken?

R: Ik kan zo voor de vuist weg niet meteen iets bedenken, misschien als ik daar verder over nadenk dat er toch iets in mij opkomt hoor.

Y: Je bent niet de enige.

R: Ja, dat is het gekke met dat soort vragen, het is vaak pas op het moment dat iets jou wordt aangeboden dat je beseft 'tiens, ik heb dat precies gemist'. Euhm, ik moet wel zeggen dat ik het in Brussel vaak moeilijk vind om mensen te leren kennen, maar misschien ligt dat meer aan mij en aan de dingen die ik doe, want ik ga ook vaak naar activiteiten zoals ik zeg: cinema, theater, concerten..., waar je eigenlijk met gemak alleen naar toe kan gaan. En soms mis ik het zo wel, ik vind het vaak moeilijk om contact te leggen met andere mensen in Brussel, maar ik zou ook niet kunnen zeggen, er moet dan dat of dat gebeuren om dat beter te maken ofzo. Ik heb zo ooit is meegedaan aan een rondvraag van de gemeente Schaarbeek die eigenlijk hun culturele aanbod in kaart aan het brengen waren en ze hadden ook een aantal infodagen met gezinnen met kinderen, maar ook met alleenstaanden om te kijken: hoe kunnen we dat aanbod verfijnen op die doelgroepen? En toen werd ook de vraag gesteld van: Zou je willen dat we meer activiteiten, echt puur gericht op alleenstaanden, organiseren? En toen dacht ik zelf eigenlijk 'goh, niet persé, want ik wil niet persé alleen maar andere alleenstaanden ontmoeten'. Maar misschien is dat dan ook een soort vooroordeel natuurlijk he, misschien uiteindelijk als ze dat wel doen dat je merkt: 'ja, eigenlijk is dat ook wel is tof'. Euhm, dus ja, ik ben er niet zo helemaal uit.

Y: Want bijvoorbeeld, er is nu wel een vereniging voor alleenwoners, ik weet niet of u er al van gehoord hebt?

R: Nee, eigenlijk niet zelfs.

Y: Recent hoor. En die heet All1. En dat is dus effectief een vereniging voor alleenwoners. Vindt u dat dan goed dat er zo van die dingen uit de grond gestampt worden?

R: Ik denk dat dat wel interessant is van een zeker administratief standpunt, omdat ik denk dat het goed is om ergens terecht te kunnen met vragen die je hebt over belastingen of efficiënt kosten beheren, zo dat soort info. Of wat als ik ernstig ziek word en ik heb geen familieleden die voor mij kunnen zorgen op zo'n moment, kan ik hier in Brussel op diensten beroep doen? Dat soort dingen, dat is eigenlijk echt allemaal informatie die ik niet heb en ik denk dat zo'n vereniging zeker daarvoor zou kunnen helpen.

Y: U zei: het is moeilijk om mensen te leren kennen. Bent u ook actief op zoek naar anderen?

R: Weinig eigenlijk. Het is eerder en passant. Eigenlijk heel weinig. Ik zeg het, omdat ik eigenlijk al heel veel mensen ontmoet via mijn werk, maar natuurlijk zijn dat vaak eerder zakelijke contacten of professionele contacten, euhm, en ik ben bijvoorbeeld niet actief op datingsites of dat soort dingen. Ik ken wel heel veel mensen die alleenstaand zijn hier in Brussel die dat wel doen. Euhm, ja, ik zet die stap zelf niet omdat ik van die mensen dan altijd verschrikkelijke verhalen hoor over allerlei vreemde mensen die ze ontmoeten en ik heb daar ook weinig zin in, maar daardoor is het soms wel een vraag van 'hoe dan wel?'. Want een keer dat je zo uit de context bent van naar school gaan en veel uitgaan, merk je wel dat het moeilijk wordt om mensen te ontmoeten, op de spontane manier bedoel ik. En ja, ik heb het zelf een beetje moeilijk met de geforceerde manier van mensen te ontmoeten. Maar bon, dat is dan weer persoonlijk, want ik heb een buurvrouw een paar huizen hier verderop die ook alleen woont, enfin, ze heeft nu ondertussen wel een vriend, maar in de tijd dat zij single was, was die heel actief op zoek en elke avond had die via datingsites afspraken, maar ja, sommige mensen kunnen ook moeilijk alleen zijn en ik denk dat mijn ding daar in is dat ik op zich wel gemakkelijk alleen kan zijn. Allé ja, waardoor ik niet krampachtig op zoek ga.

Y: Maar dan bent u dus ook veel weg in de week neem ik aan?

R: Ja, dat wel. Dus om te beginnen heb ik al iedere maandag een taalcursus. Ik ben nu terug begonnen met yogalessen en dat is ook één dag in week. En dan ja, voor mijn werk, omdat ik cultuurjournalist ben volg ik natuurlijk wat er gebeurt in de culturele wereld en dat gebeurt ook vooral 's avonds. Dus ik ben heel vaak ofwel naar een voorstelling, ofwel naar een concert, of ik ga is naar de bioscoop. En natuurlijk ja, er zijn ook avonden dat ik gewoon vrienden ontmoet. Euh, dat ook wel. Maar het is een feit dat ik door de week 's avonds thuis ben en nog vaak eerder in het weekend. Het is bijna omgekeerd van hoe het bij veel mensen is. Veel mensen zitten in de week in de routine en gaan dan in het weekend uit, bij mij is het weekend vooral om tot rust te komen en de dingen in orde te brengen, eten te halen, koken, dat soort toestanden.

Y: U hebt gezegd dat u al is mee hebt gedaan aan een enquête van de gemeente Schaarbeek. Zou u in het algemeen graag meer zeggenschap hebben als inwoner?

R: Tja, ik vind dat wel heel fijn dat er gepeild wordt. Ik vond dat eigenlijk een heel tof initiatief van de gemeente Schaarbeek om daar inderdaad rekening mee te houden van 'tiens, wij hebben heel veel alleenwoners op ons grondgebied, wat kunnen we daar voor doen?'. Euhm, maar tegelijkertijd heb ik het gevoel dat ik daar zelf weinig ideeën over heb of weinig voor kan betekenen. Dus ja, ik ben niet zo politiek van aard denk ik, maar ik vind het wel heel belangrijk dat het gedaan wordt.

Y: Ok, dus bijvoorbeeld een enquête zou gemakkelijker gaan dan een wijkcomité bijvoorbeeld ofzo waar u zelf... ?

R: Nu pas op, ik heb daar wel al vaak aan gedacht dat ik betrokken zou willen zijn bij burgerinitiatieven ofzo, maar daar speelt op dit moment een beetje tijdsgebrek, dat ik dat er eigenlijk niet meer kan bijnemen en het is zo soms wel een vraag die ik mij stel want ik ga nu een sabbatical nemen voor een paar maanden om mij ook echt een beetje over dat soort dingen te herbronnen. In feite is het leven niet alleen werk, maar ook voor een deel dat sociaal weefsel en dat komt ook echt wel vanuit de gedachte 'ik woon hier wel alleen in de stad, dus ik moet hier

ergens ook wel dat weefsel opbouwen, want ik heb ook geen zin om terug te gaan naar Brugge waar ik vandaan kom en waar mijn familie woont, dus ik moet hier ergens wel een opvangnet ook hebben.

Y: Voelt u dan een verbondenheid met Brussel?

R: Ja, dat wel. Ik voel mij echt wel inwoner van Brussel en, euhm, ja, over Brussel wordt natuurlijk heel veel gediscussieerd. Er zijn heel veel gesprekken over Brussel en mensen denken ook heel negatief over Brussel, dus ik vind het ook altijd wel mijn plicht omdat beeld bij te stellen en om te tonen dat het meer genuanceerd is. Dus in dat opzicht zeker en vast.

Y: Staat u dichter bij Brussel dan Brugge? Of is dat verdeeld?

R: Nee, eigenlijk omdat... Ik ben opgegroeid in Brugge, maar ik was toen tiener en ik vond dat helemaal niet leuk. Dus ik heb eigenlijk vanaf mijn 3e middelbaar zitten tellen tot de dag dat ik zou afgestudeerd zijn en naar Gent kon gaan. Dus in dat opzicht..., eigenlijk door in Brussel te wonen ben ik er zo weer wat positiever over geworden omdat ik het nu wel tof kan vinden om daar is in het weekend naartoe te gaan en is een mooie wandeling te maken en dat soort dingen. Euhm, wat wel een kwestie is. Er zijn een aantal dingen waarvoor ik echt nog altijd naar Brugge ga, die ik niet in Brussel doe. Dus het mag heel gek klinken maar ik ga nog altijd naar de tandarts in Brugge want dat is zoiets wat dat je één keer per jaar doet. En ik heb daar gewoon een zeer goede tandarts en idem, ik heb een heel goede kapper in Brugge en ja, net omdat die zo goed is, omdat ik daar zo'n tof persoonlijk contact mee heb zie ik ook geen reden om dat te veranderen en ik hoorde van iemand anders die hier in Brussel woont, die uit Herzele komt, Oost-Vlaanderen, dat die ook zo een aantal dingen had waarvoor dat die toch altijd terug ging naar zijn geboortegrond.

Y: Dus dat is eerder omdat het om een goede band gaat, niet omdat ze Nederlandstalig zijn?

R: Dat speelt ook wel een rol. Omdat ik het sowieso niet makkelijk vind voor dat soort dingen om een Nederlandstalig aanbod te vinden, maar ik weet, het is er wel. Ik moest 2 jaar geleden naar de kinesist en ik heb toen in Schaarbeek een fantastische Nederlandstalige kinesist gevonden. Dus als je zoekt vind je het altijd wel, maar wat die tandarts betreft heb ik gewoon nog niet de moeite gedaan om te zoeken en ben ik nu stilaan aan het denken 'goh, het is toch wel altijd een corvee om zo een halve dag weg te moeten zijn, gewoon om naar de tandarts te gaan'. Dus ik denk dat ik dat op termijn toch wel ga veranderen, maar ja.

Y: U hebt dus in Gent en in Brugge gewoond. Zijn er dingen die daar beter waren dan in Brussel? Waar Brussel van kan leren?

R: Pfoeh, ja, want ik in Brugge en in Gent wel beter vind is het feit dat je daar veel makkelijker kan fietsen. Ik vind op dat vlak is er al heel veel veranderd in de 11 jaar dat ik hier woon, maar nog niet genoeg, dus ik vind echt dat fietsers meer ruimte zouden moeten krijgen. En bijvoorbeeld in Gent zijn er veel meer initiatieven om de auto uit de stad te weren, dus ik vind dat Brussel zich ook op dat vlak kan verbeteren. En ja, wat ik toch ergens een probleem vind aan Brussel... Brussel heeft hele mooie wijken en kanten, maar er zijn ook veel plekken in het straatbeeld waar echt de tristesse en het verval overheerst en ik vind dat daar echt werk van gemaakt moet worden, want niemand voelt zich goed in een omgeving die chaos, allé, een beetje chaos mag wel, maar niemand voelt zich goed in een omgeving die vies is. Dat moet echt stukken beter.

Y: En stel dat u een andere stad of land mag kiezen om te wonen, welk zou dat zijn? En dan niet omdat het daar warm is of de zon schijnt daar altijd, maar eerder iets om effectief te willen wonen? Welk zou dat dan zijn en waarom?

R: Wel, ik ga nu voor een paar maanden naar Berlijn verhuizen en dat is wel echt omdat, ja, ik heb een persoonlijke band met die stad, maar ik vind ook dat het een stad is met een heel grote leefkwaliteit, allé, voor zover dat ik het al heb kunnen merken, want ik heb er natuurlijk nooit langere tijd gewoond. Maar over het algemeen is het leven er wel iets goedkoper, dat is algemeen in Duitsland, in de supermarkt zijn de dingen goedkoper dan hier. Dus dat is al fijn, maar in Berlijn is er ook veel meer ruimte voor fietsers, is er veel ruimte voor groen, is er ook een mooi cultureel aanbod, maar is..., ja, vind ik het om één of andere reden een iets aangenamer decor ofzo. En natuurlijk zit je daar ook met een enorme creatieve, allé, een instroom van creatieve mensen, wat maakt dat er ook creatieve oplossingen voor problemen worden gezorgd en ik denk eigenlijk dat dat in Brussel ook mogelijk is, omdat je hier ook die internationalisering hebt, die instroom van mensen uit creatieve beroepen, dus ik heb eigenlijk heel goede hoop dat Brussel na verloop van tijd een soort Berlijn gaat worden. Maar ja, er zal politiek wel het één en het ander moeten veranderen denk ik. Euhm, maar dat is voor mij wel de stad waar ik dan aan denk.

Y: En zijn er drempels die ervoor zouden kunnen zorgen dat u niet meer alleen zou willen wonen, terug thuis of toch met vrienden?

R: Bah ja, het enige dat ik mij kan voorstellen is dat ik bijvoorbeeld zwaar ziek zou worden. Euhm, ja, dat is echt iets waarvan ik niet goed weet hoe ik het dan zou moeten aanpakken ofzo. Euhm, maar dat is zo voorlopig het enige wat ik kan bedenken.

Y: Ok, en zijn er drempels die ervoor zouden kunnen zorgen dat u niet meer in Brussel zou willen wonen? Wel nog alleen, maar niet meer in Brussel?

R: Goh, ik denk dat veel dan te maken heeft met, zowel algemeen, waar gaat het met de maatschappij naartoe? Verruwing merk je het vaakst in de stad waar veel mensen anoniem zijn en daardoor soms minder reden voelen om zich in te houden of te gedragen dus ik denk, als ik zou merken dat dat onaangenaam..., want soms heb je al zo van die situaties, als ik soms zie hoe mensen als een gek door het verkeer vlammen of ja, mensen die beginnen te schelden of moeilijk te doen zonder reden, dat zijn zo de dingen waar ik het soms moeilijk mee heb, maar ik weet niet goed of dat naar een andere plaats verhuizen daar dan een oplossing voor is. Omdat ik denk da..., ja, vervelende mensen vind je overal natuurlijk.

Y: Nog drempels?

R: Ik denk dat dat zo een beetje het voornaamste is.

Y: En onveiligheid, is dat iets dat speelt? Bijvoorbeeld als u 's avonds alleen naar het appartement stapt?

R: Ja, maar hier in de buurt voel ik mij eigenlijk echt wel veilig, maar ik denk dat er wel andere buurten in Brussel zijn waar ik minder graag kom. Euhm, toen ik pas in Brussel woonde als student waren er heel veel mensen die ik kende van mijn leeftijd die eigenlijk allemaal richting kanaal gingen, want daar zaten veel Nederlandstaligen en ja, daar was het dan ook iets goedkoper ofzo. En ik heb eigenlijk altijd van in het begin gedacht 'ik heb daar geen zin om naartoe te gaan'. Ook omdat ik zo vond 'het is daar toch niet superveilig altijd 's avonds'. Je hebt daar ook veel meer problemen met bijvoorbeeld autoruiten die worden ingeklopt en ik weiger van dat soort dingen

normaal te gaan vinden. Euhm, en wat heb ik gemerkt, al de mensen die daar gewoond hebben die zijn eigenlijk na verloop van tijd uit Brussel weg gegaan, terwijl ik woon hier nog altijd, dus ik denk het is kwestie van een beetje de juiste omgeving voor jezelf te vinden, maar zo het zitten hypen van achtergestelde buurten wat ik ook soms zie gebeuren dat vind ik echt heel fout, want dat betekent dus dat mensen weg gaan na verloop van tijd en dat er in die buurt niks veranderd.

Y: Ok, dan denk ik dat ik aan het einde van het interview ben gekomen. Ik weet niet of er nog vragen zijn of dat er nog iets is wat u wilt toevoegen?

R: Euhm, nee, goh, ik ben efkes aan het nadenken.

Y: Moest er later nog iets zijn waar u aan denkt, dan mag u het altijd laten weten.

R: Maar dat ga ik zeker doen. Allé, ik hoop voor jou dat het nuttig is geweest.

Y: Zeker wel. Ok, bedankt.

